

Uredništvo: A. A. Ljubljana, Kopitarjeva 4. Telefon 22-51-22-54. Mesecna naročnina 50 lit., za turobništvo 40 lit. — Ček, rač. Ljubljana 10.554 za naročnino in 10.554 za inzerat. Izključno zastopstvo za oglaševanje in izdajanje: UPI S. A. Milano. Receptivnost na vseh straneh.

SCLOVENECE

OKTOBER - 1944

19
CETRTEK

Belgrad von Banden und Bolschewisten gesäubert

Materialschlacht um Aachen geht weiter — Ausdehnung der Front an der ostpreussischen Grenze — In Finnland bolschewistischer Umfassungsversuch zerschlagen

DNB. Aus dem Führerhauptquartier, 18. Oktober. Das Oberkommando der Wehrmacht gibt bekannt:

An der Schelde - Mündung wird erbittert um jeden Fussbreit Boden gekämpft. Östlich Helmond traten die Engländer mit starken Kräften und Bombenunterstützung zum Angriff an. Unsere Truppen fingen die feindlichen Angriffe auf und gewannen vorübergehend verlorengangenes Gelände zurück. Der Feind hatte schwere blutige Verluste und verlor 47 Panzer.

In der Materialschlacht um Aachen gelang es den überlegenen amerikanischen und englischen Infanterie- und Panzertruppen, nach fünfzehntägigem blutigem Kampf ihre Umfassungslinien südwestlich Würselen zu vereinigen und von Südosten her an den Stadtrand vorzudringen. Der erbitterte Kampf geht weiter.

Verstärkte Angriffe der Nordamerikaner östlich Epinal und südöstlich Remiremont blieben ohne grösseren Erfolg.

London lag auch gestern unter dem Störfeuer der »V 1«.

Südlich Bologna wiesen unsere Truppen auch gestern schwerste Angriffe ab, die der Feind in einigen Abschnitten trotz seiner hohen Verluste bis zu neunmal wiederholte. Auch im Raum von Cesena rannte der Feind vergeblich gegen unsere Stellungen an.

Auf dem Balkan sind westlich Kruševac eigene Gegenangriffe in gutem Fortschreiten. Im Innern der Stadt Belgrad, das von Banden und Bolschewisten gesäubert wurde, herrscht Ruhe.

Im Kampfraum südwestlich und südöstlich Debreczen wurden starke bolschewistische Angriffe mit Unterstützung unserer Schlachtfieger nach harten Kämpfen abgeschlagen. Unsere Truppen setzten sich zur Frontverrückung.

Beograd očisčen tolpa in boljševikov

Materialna bitka za Aachen se nadaljuje — Razširitev bojišča ob vzhodno-pruski meji — Boljševiški obkoljevalni poskusi na Finskem razbiti

Führerjev glavni stan, 10. okt. DNB. Vrhovno poveljstvo oboroženih sil javlja:

Ob izlivu Schelde se vrše za vsako ped zemlje ogorčeni boji. Vzhodno od Helmonda so napadli Angličje z močnimi silami in s podporo bombnikov. Naše čete so sovražne napade prestregle ter ponovno osvojile začasno izgubljeno ozemlje. Sovražnik je imel težke krvave izgube ter je izgubil 47 oklepnikov.

V materialni bitki za Aachen je uspelo nadmočnim ameriškim in angleškim pehotnim in oklepniškim četam, da so po petnajstdnevni krivavi borbi združile svoja obkoljevalna krila jugozahodno od Würselen in pridole z jugovzhoda do mestnega roba. Ogorčeni boji se nadaljujejo.

Ojačeni napadi Severoamerikancev vzhodno od Epinala in jugovzhodno od Remiremonta niso imeli večjih uspehov.

London je bil tudi včeraj pod močnim ognjem »V 1«.

Južno od Bologne so zavrnile naše čete tudi včeraj najtežje napade, ki jih je sovražnik na nekaterih odsekih kljub svojim visokim izgubam do devetkrat ponovil. Tudi na področju Cesene je sovražnik zamenaval navaljeval proti našim postojankam.

Na Balkanu dobro napredujejo lastni protinapadi zahodno od Kruševca. V notranjosti mesta Beograda, ki smo jo očistili tolovajev in boljševikov, vlada mir.

Na bojišču jugozahodno in jugovzhodno od Debreczena smo s podporo naših borbenih letal po hudih bojih odbili močne boljševiške napade. Naše čete se odmakajo v smeri skrajšanja bojne črte med Treštenburgom in južnim delom Gozdnatih

zung zwischen Treštenburg und dem Südtel der Waldkarpathen befehlsgemäss nach Nordwesten vom Feind ab. Im Czirokatal- und Duka-Pass scheiterten alle Angriffe der Bolschewisten, die sie mit verstärkten Kräften führten.

Nach ihren vergeblichen Durchbruchversuchen im Mittelabschnitt der Ostfront führten die Sowjeten gestern nur schwächere Angriffe bei Rozan.

An der ostpreussischen Grenze dehnte der Feind seine Angriffslinie nach Süden aus und setzte seinen Grossangriff unter starkem Panzer- und Schlachtfliegerinsatz fort. In erbitterten Kämpfen wurde er unter Abschuss von 41 Panzern aufgefangen. Wirballen fiel nach zäher Verteidigung in die Hand des Feindes.

Gegenangriffe unserer Panzer warfen die angreifenden Bolschewisten in Kurland an den Einbruchstellen des Vortages zurück. 29 feindliche Panzer wurden vernichtet. Damit verlor der Feind im baltischen Raum vom 1. bis 16. Oktober 558 Panzer.

In Mittellitland erreichen unsere Truppen trotz schlechter Strassenverhältnisse und trotz ständigen Nachdrängens der Finnen ihre tägliche Marschziele. Unsere an der Eismeerfront kämpfenden Gebirgsjäger haben die grossangelegten bolschewistischen Umfassungsversuche in harten Kämpfen zerschlagen. An den beiden letzten Tagen verloren die Sowjets 180 Flugzeuge davon 156 in Luftkämpfen, die übrigen durch Flakartillerie der Luftwaffe sowie durch Sicherungsfahrzeuge der Kriegsmarine und Marineflakartillerie.

Nordamerikanische Terrorflieger griffen Köln, Wien und oberösterreichisches Gebiet an. Flakartillerie der Luftwaffe schoss hierbei 34 Flugzeuge, fast ausschliesslich viermotorige Bomber, ab.

Karpatov na povelje proti severozahodu. Ob prelazih Czirokatal in Duka so se izjalovili vsi boljševiški napadi, ki so jih izvršili z ojačenimi silami.

Po svojem brezuspešnem prodornem poskusu na srednjem odseku vzhodnega bojišča so Sovjeti včeraj pri Rozanu le slabše napadali.

Na vzhodnonpruski meji je razširil sovražnik svoje napade od Kalvarije in Schirwindta proti jugu ter je nadaljeval svoj velenapad z močno uporabo oklepnikov in bojnih letal. V ogorčenih bojih, v katerih smo sestrelili 41 oklepnikov smo ga zaustavili. Wirballen je padel po živili obrambi v sovražne roke.

S protinapadi naših oklepnikov smo vrgli v Kurlandiji napadajoče boljševike iz vdorov prejšnjega dne zopet nazaj. Uničili smo 29 sovražnih oklepnikov. S tem je izgubil sovražnik na baltiskem področju od 1. do 16. oktobra 558 oklepnikov.

V srednji Finski so dosegle naše čete kljub slabim prometnim razmeram in kljub neprestanemu pritiskanju Fincev svoje dnevne cilje. Naši planinski lovci, ki se bore ob Lednem morju so v hudih bojih razbili širokopotežno zasnovane boljševiške obkoljevalne poskuse. V obeh zadnjih dneh so izgubili Sovjeti 180 letal, od tega 156 v letalskih bojih, ostale pa je zbil protiletalsko topništvo v sestavi letalstva ter varovalna vozila vojne mornarice in mornariško protiletalsko topništvo.

Severnoameriški strahovalni letalci so napadli Köln, Dunaj in gornjelezijsko ozemlje. Protiletalsko topništvo letalstva je sestrelilo pri tem 34 letal, skoraj izključno štirimotorne bombnike.

tom ameriškega generalnega štaba. Gotovo je, da bo imel ta poraz še zelo velike posledice, zlasti še, ker pravijo poročila japonskega glavnega štaba, da bodo ameriške izgube verjetno še višje.

Ameriška agitacija se zaenkrat trudi, da bi tajinstveno bitko pri Taiwanu zavila v meglo. Toda že umakne na radijska poslanca admiral Nimitza dokazuje, da je zadrega ameriškega poveljstva velika.

Zeneva. Kakor javlja list »Suisse« iz Lyons, je izdal lyonski nadškof kardinal Gerlier pastirsko pismo, v katerem se obrača proti Gaullovemu terorju ter proti stalnim zlorabam prava in govori o razširjenju masčevalnega duha in jeze v najbolj krvavi obliki.

Zeneva. Agencija »United Press« poroča iz Megare o bojih med grškimi tolovajskimi skupinami. Kakor javlja poročilo, grozijo ti spori razrušiti notranje bojišče v Grčiji. Anglija ima namen poslati v Grčijo čete, da bodo vzdrževale mir.

Siloviti boji pri Aachenu naraščajo

Berlin, 18. okt. Izmed 765 sovražnih oklepnikov in oklepniških izvidniških voz, ki so jih uničile nemške čete v prvi polovici oktobra na zapadnem bojišču, odpade večina na bojišče pri Aachenu. Na drugem mestu svojita področji okrog Nancyja in Epinala. Ostane odpade na predmostje ob Scheldi, na nizozemsko področje, na predmostje pri Metz in na bojišče v Eiflu.

Najtežji boji na vsem zapadnem bojišču so se razvijali torej ob zapornicah ob obeh straneh klešč okrog Aachena. Tudi v pretekli noči je privlekel sovražnik sveže sile ter pripravil tri nove divizije. Te so napravile na širini kakih 10 km na črti Kohlscheidt-Würselen-Euchem nov napad. Ob obeh krilih so se sunki zrušili v obrambnem ognju in v ogorčenih bojih iz bližine. Le v sredi so se posrečili sovražniku krajevni uspehi, tako da je jugozapadno od Würselen malenkostno prekoračil cesto proti Aachenu. Tamkaj so ga Nemci zaustavili. Enako silovito kot tu je razbijalo severnoameriško topništvo istočasno na južnem krilu. Nato so tudi tam neprestano napadali pehotni in oklepniški oddelki višino vzhodno od Eilendorfa, v smeri proti Verlautenheide ter griče pri Haarenu. V težkih bojih, ki so valovali sem in tja, so odbili nemški grenadirji ameriške napade ter obdržali svoje prejšnjega dne nekoliko naprej pomaknjene črte. Kljub sovražnemu napredovanju pri Würselen je dostop v Aachenu še vedno odprt. Nemci so pričeli s protinapadi, da bi ga razširili. Materialna bitka pri Aachenu je postala tako silovita, da se izenčuje z

najtežjimi boji prejšnje svetovne vojne.

Za njeno silovitostjo zaostajajo celo hude borbe Kanadčanov ob izlivu Schelde. Ker nemške čete žilavo odbijajo vse sunke, pa napadaleci niti ob Leopoldovem prekopu, južno od utrdb pri Breskensu, niti na ožini, ki vodi na Zuid Beveland, niso imeli uspehov. Slično je bilo s krajevnimi sunki severovzhodno od Anversa in jugovzhodno od Nijmegna.

Ako spominja bitka pri Aachenu s svojo silovitostjo na borbe pri Verdunu v prvi svetovni vojni, potem sliči na jugu zapadnega bojišča, zlasti med Chateau Salinsom in Lunévilom, borbe spopadom nemških in francoskih ko-

njenikov v letih 1870-71. spominjajo nas pa tudi na ogorčene boje v letih 1914-18. Fort Driant, iz katerega so Nemci pravkar pregnali vanj vdrla sovražnikove pionirje, podpira kot del stare utrdb Metz obrambni boj, v Paftroyskem gozdu pa ščitijo francoski bunkerji iz prve svetovne vojne pred granatami in bombami. Sistem glavnih postojank iz prejšnje vojne pa leži na jugu še daleč za današnjimi črtami.

Trenutno popuščanje bojev v zapadnih Vogezih ni nastopilo toliko zaradi dežja, kot zaradi težkih sovražnih izgub v zadnjih tednih. Ze več dni se bijejo boji za majhne vasi. Sovražnik ni razen malenkostnih začetnih uspehov nikjer pomembno napredoval.

Szalasijeva armadna povelja

Budimpešta, 17. oktobra. Ministrski predsednik Franz Szalasi je izjavil v nekem armadnem povelju k dogodkom na Madžarskem med ostalim naslednje: Neka koristolovska klika je doslej izpodjedala življenje našega naroda. K tej koristolovski klikki so pripadali vsi oni, ki so bili desettletja na vodilnih mestih in ki niso smatrali za svojo dolžnost, da bi izvlekli narod iz njegove duhovne in materialne bede. Ta klika je potrdila kot ustavnopravno in zakonito vse, kar je služilo njenim samoljubnim koristim. Ta klika je bila ona, ki je pripravila državnega upravitelja do tega, da je prelomil narodu dano prisego. Z ogrožanjem narodovega boja na življenje in smrt in s prekršitvijo narodne časti ga je pripravila do tega, da je prelomil zvestobo do za-

veznika ter tovarštvo z nemškimi vojaki, ki skupno z nami branijo naše meje.

Državni upravitelj je tudi trpel, da so nastajali za hrbot borečih se madžarskih in nemških čet zavratni in morilski krožki, ki so hoteli doseči vojaški zlom. Ze oktobra leta 1936. sem večkrat opozarjal državnega upravitelja, da mora v skupni odločitvi z narodom rešiti vsa življenjska vprašanja na način, ki so ga vsi narodi Evrope morali rešiti iz lastne iniciative in v izpolnjevanju svojih naravnih življenjskih zakonov. Toda moje prizadevanje je bilo zaman. Moral sem voliti med narodom in ustavo, med pravičnostjo in pravno normo, med življenjem in zakonom. Izvolil sem narod, pravičnost in življenje.

Bijemo boj za svobodo. Ta zahteva, da se vsak neomejeno takoj in brez obotavljanja odločno postavi v bojne vrste. Izdajalec in morilec svojega naroda je oni, ki preprečuje največji razvoj sil našega naroda in ki ruši njegovo edinstveno voljo. Načelo tega boja je: Uničimo mi, ali pa bomo mi uničeni. Naša vojska je jeklena pest našega naroda. Vojska zahteva od domovine, da stoji strnjeno za njo, da lahko hitro in zmogovito zaključi svoj boj.

Domovina zahteva od vojske, da zvesto in do smrti izpolni svojo dolžnost. Med domovino in vojsko mora obstajati življenjska in usodna skupnost.

Pred seboj imamo jasen cilj: Narodno in socialno svobodo, samostojnost in neodvisnost našega naroda v skupnosti evropskih narodov.

Verujem in prepričan sem, da bo naš narod izpolnil svojo zgodovinsko dolžnost ter da bomo ob strani Nemčije, Italije in Japonske in njihovih zaveznikov gotovo zmagali.

Budimpešta. Na podlagi podeljenega mu polnomočja je odstavil ministrski predsednik Szalasi poveljnika prve honvedske armade generalnega polkovnika Belo Milosa von Dálnoka ter imenoval na njegovo mesto generalnega poročnika Desidera Laszlo, ki je bil istočasno odstavljen s svojega dosedanjega mesta kot namestnik šefa honvedske generalnega štaba. Prav tako je odstavil generalnega polkovnika Ludwiga Veressa, poveljnika druge honvedske armade ter postavil na njegovo mesto generalnega poročnika Eugena Majora.

Budimpešta. Kakor so sedaj sporočili, je prebežal dosedanj vrhovni poveljnik 1. madžarske armade generalni polkovnik Milos K. Sovjetom ter vzel s seboj tudi nekatere ženske iz svojega glavnega štaba ter vso armadno blagajno. Kakor so nato pri neki preiskavi ugotovili, si je prilaščal že več mesecev denar vojske. Z njim je prešel k boljševikom tudi šef njegovega štaba, polkovnik Ker, ki je tudi sodeloval pri denarnih manipulacijah z armadno blagajno.

Kratka poročila

Stockholm, Londonski Times je v torek priznal, da je junaki odpor nemških posadk v rokavskih lukah prekrizal številne načrte angloameriških napadalcev. List se pritožuje, da je postala oskrba sprito tega izredno težaven problem.

Stockholm. Radio Lahti javlja, da sta bila za člana zavezniške nadzorovalne komisije za Finsko imenovana letalski polkovnik Kelley ter polkovnik Megill, ki je bil določen za vojaškega zastopnika. Včeraj zvečer so podali izjavo, da je bil za vodjo angleške delegacije pri mirovni nadzorovalni komisiji imenovan stotnik Howey.

Zeneva. »News Chronicle« poroča, da je med francoskimi silami mnogo »rdečih špancev«. Prvi oklepniki francoskih sil pod poveljstvom generala Leclerca, ki so vdrl v Pariz, so imeli označbe »Guarda Lajara«, »Belchite« in slična imena iz španske državljanske vojne. Njihovo posadko so tvorili rudarji in kmetje iz Asturije, Katalonije, Valencije, Andaluzije in Madrida, ki so jih prevzeli iz koncentracijskih taborišč in delavskih bataljонов v armado generala Leclerca. Francoski gverilci so naskočili v Toulouseu jetnišnic ter osvobodili aretirance. »Dobro izvečbane in oborožene edince španskih gverilcev stoji vzdolž Pirenejev. V mnogih departementih so številno močnejše, kot tamkajšnje francoske sile. V Ariegu tvorijo 80 % krajevnih FFI. Vsak dan se bo lahko dvignil zastor pred drugim dejanjem francoske drame,« zaključuje »News Chronicle« svoje poročilo.

Berlin. Vojni minister bolgarske narodne vlade Kantardžiev je pozval Bolgare v Nemčiji, naj vstopijo v bolgarski prostovoljski zbor, ki se snuje pod njegovim vodstvom.

Nemško uradno stališče k dogodkom na Madžarskem

Berlin, 17. oktobra. Namestnik von Ribbentropa je zavzel danes na tiskovni konferenci v Wilhelmstrasse stališče k dogodkom na Madžarskem. Najprej je navedel potek dogodkov:

Najprej so izdali v nedeljo izjavo, v kateri so bile napačne trditve o nemško-madžarskih odnosih ter defetistične izjave o madžarski vojski. Ozadje teh dogodkov še ni dokončno razčiščeno. Državni upravitelj von Horthy je proglasil to izjavo kot nično, odstavil ministrskega predsednika Lakatos in njegovo vlado ter poveril sestavo nove vlade voditelju puščastih križev Szalasiju. S tem je stopila na plan kriza, ki je že dalj časa trajala na Madžarskem. Pri tem se je pokazalo, da nekaj ni v redu ter da je omajana avtoriteta državnega upravitelja. Gospod von Horthy je zato sklenil predati zaradi združenja vseh narodnih sil državno vodstvo v mlajše in odločnejše roke. S tem so v zvezi globoko segajoče spremembe v madžarskem državnem vodstvu in s tem je bilo tudi omogočeno, da bodo sedaj dokončno vse sile dežele postavljene v obrambni boj madžarskega naroda proti boljševizmu.

Sedaj ni čas, tako je nadaljeval govornik, da bi razpravljali o pravilnem in nepravilnem ravnanju ter o vprašanju krivde. Sedaj je na vsak način na čelu države vodstvo, ki je prelomilo z vsem kar je prej motilo bojno moč madžarske in nemško-madžarske odnose. Zato je sedaj položaj na Madžarskem popolnoma stabilen in jasen. Obrambna pripravljenost dežele ni oslabiljena, mar-

več nasprotno, ojačena. Churchill in Stalin, ki sta, kakor je razvidno iz nekega poročila agencije »Exchange«, čakala v Moskvi, da bi vstrelila madžarske dogodke v svoje načrte, sta čakala zaman. Mislija sta, da lahko računata s tem, da bosta s političnim putem zlomila nemške in madžarske sile, ki so pri Debrecenu v eni največjih oklepniških bitk te vojne ter da bo postala Madžarska prav tako lahek Stalinov plen kot prej Romunija. Sedaj pa je nastopilo preprosto. Nemško zunanje-politično vodstvo je pravočasno spoznalo, kaj se je pripravljalo v Budimpešti. Bilo je dobro poučeno o delovanju londonskih in moskovskih agentov, ki so prišli na Madžarsko, da bi tam pripravili vseplošen kaos. Tako je lahko mirno čakalo na trenutek, ko je imelo v rokah vse dokaze ter lahko izvedlo protitudarec. Z nemške strani pa ni bila potrebna nobena akcija, ker so posege vmes madžarske sile same ter pripeljale razvoj zopet na pravo pot, na kateri so dana vsa zagotovila za močno in trdno obrambo in razvoj sil v deželi.

Govornik je nato opozoril na pozive novih madžarskih moči ter poudaril ugotovitve ministra Rajnissa, ki je izjavil, da bo lahko sedaj po tem razčiščenju Nemčija še odločneje podprla razžiščenje.

Po včerajšnjem dnevu je nastopila na Madžarskem zopet stabilnost, jasnost in samozaupanje.

Na neko vprašanje je izjavil govornik, da se nahaja Horthy v Budimpešti. Za enkrat še ni znano, kje misli preživeti svoj pokoj.

Boljševiške izgube v madžarskih pustah

Berlin, 18. okt. Po brezuspešnem navalu boljševikov, ki hočejo obkoliti vzhodno Prusijo, na izliv Memla in na Bug, se je ojačila silovitost njihovih napadov zlasti okrog Vilkoviškov. Tu so pričeli Sovjeti na širini 40 km z že dalj časa pričakovanim napadom. Po zasnovi in uporabi sil je nameraval sovražnik nedvomno razkrojiti nemško obrambo. V ogorčenih bojih pa se mu načrt ni posrečil.

Istočasno so napadli boljševiki tudi v smeri proti severu. Pred mostiščem ob Memelu je prišlo do krajevnih bojov, v katerih je izgubil sovražnik več oklepnikov. Južno od Liepaja je napad z močnimi oklepniškimi in pehotnimi silami. Nemci so njegove vdore zajezili ali jih zožili, tako da ni dosegel nikakih pomembnejših uspehov.

Ob Narevu so se bile nemške čete v težkih obrambnih bojih. Predmostje pri Rozanu je sovražnik močno napadal, vendar so Nemci z zanosnimi protisunkmi odstranili vse vdore ter se je tako dan končal s popolnim obrambnim uspehom. Pri Seroku in med Bugom ter Vislo je nastopil odmor.

V nadi, da bo spričo začasne politične nejasnosti ter podlega obnašanja bivšega vrhovnega poveljnika prve madžarske armade nastala na južnih bojiščih zmeda, so boljševiki z neprestanimi napadi vzdrževali svoj pritisk. Toda madžarske čete so jih hitro potučile o njihovi zmoti ter jim zadale skupno z nemškimi četami pri napadih in pri obrambi težke izgube. Sovražnik je južno in jugozapadno od Debreczena ponovno zamen napadatelje. Kako, Berettyo Ujfalu in Debrecse. Poleg te oklepniške bitke se je razvila jugovzhodno od Debreczena pehotna bitka, v kateri so odbili ali prestregli nemški grenadirji številne sovražne napade ter uničili mnogo

oklepnikov. Ob spodnji Tisi je prišlo le do krajevnih bojov. Neka madžarska divizija, ki se je obnesla že na drugih bojiščih, je vrgla z zanosnim sunkom boljševike nazaj na drugi breg Tise.

Poskus, da bi podprli bitko v madžarski ravnini s prodorom preko Gozdnatih Karpatov in vzhodnih Beskidov, so boljševiki začasno opustili. Zapadno od prelazov Czirokatal in Duka so le krajevno napadli.

Razpad romunske navidezne vlade

Budimpešta, 18. okt. Dočim Sovjeti v Romuniji vsepovsod poglabljajo svoj vpliv ter v deželi neomejeno vladajo, se pojavlja v izdajalski vladi, ki je izročila deželo boljševizmu, vedno večje razpadanje. Po odstopu notranjega ministra Aldeje je odšlo v pozabo že sedem ministrov te vlade. Preostanek se verjetno ne more zediniti o osnovanju nove vlade. Maniu in Brătianu, dva glavna moči, ki sta pripravljala romunsko izjajstvo, zahtevata striktno izpolnitev pogojev, ki so jih sprejeli še pred državnim udarom.

Karol hoče nazaj v Romunijo

Zeneva, 17. okt. Kakor javljajo iz Rio de Yaneira, je prispel v New York v spremstvu gospe Lupescu bivši romunski kralj Karol. Odpotovati namerava v Brazilijo, od tam pa na Portugalsko in končno v Romunijo.

Bern. »Exchange Telegraph« javlja iz Moskve kot namig glede mirovnih pogojev Bolgariji: »Sigurno je, da ne bo noben zaveznik pri sestavljanju pogojev pozabil, kaj so delali Bolgari z Turki in Jugoslavlani ter z ameriški in britanskimi ujetniki.«

Japonska pomorska zmaga pri Taiwanu

Tokio, 18. okt. Razumljivo je, da je japonska pomorska zmaga pri Taiwanu vzbudila skupaj z uspehi pri Manili v japonskem narodu veliko veselje. Japonski krogi v Tokiu cenijo skupne izgube sovražnega brodovja na okroglo 500.000 ton, od katerih jih bo kakih 270.000 ton potopljenih. Kot posebno važno označujejo dejstvo, da znašajo izgube letalonosilk 178.000 ton. Častnikov in mornarjev so izgubili Amerikanci preko 25.000.

Vedno bolj postaja jasno, da ni šlo tu le za pomembno pomorsko bitko, temveč da ima japonska zmaga pri Taiwanu odločilni pomen. Saj dokazuje ogromno udarno moč japonskega naroda in potrjuje zagotovitev japonske vlade, da je Japonska v svojih domačih vodah nepremagljiva. Zmaga pri Taiwanu je v veliki meri tudi uspeh ogromnega osredotočenja vseh japonskih narodnih sil.

Dejstvo je, da so se bili Amerikanci prevzeli. Kot pri Pearl Harbourju bomo verjetno znova doživeli, da bodo pripisovali odgovornost za katastrofalni poraz nepremišljenim načr-

Naš slovenski fant bo rešil tudi Gorenjsko pred komunističnim nasiljem

Gorenjska, kraj oddiha in počitnic. Tudi v gorah se zdi kakor raj za tujenega popotnika. Toda kljub svečani senobi ji komunisti ne priznajo, kljub tujenemu ljudstvu je v ta raj zanesel eno pekló. Da, ravno zaradi nemoči ljudstva je to storil. Vsem, ki so v svoji nemoči gledali na zločin komunizma, je bilo težko. Ali se bo kdo iz naroda dvignil, kaklical v boj in udaril proti zločincu? Dolgo ni, molk.

Tudi Gorenjska je spregovorila

Toda sedaj, letos je Gorenjska spregovorila. Dolgo so ljudje gledali komunistično rovarjenje v nemem obupu, nihče se ni čutil sposobnega, da bi spregovoril. Mesto in okolica se nista upirala komunističnemu pritisku, nasprotno, pomagala sta. Ali naj ubogi kmečki fant uči meščane? Vsak teden enkrat je s košem na hrbtni prišel v mesto nakupovati; še v nedeljo po maši se je takoj umaknil, da ni meščanom v zasmev v svojih okovanih čevljih.

Vendar sta bila prav ta fant in prav ta mož tista, ki sta spregovorila. Nekaj jih je sililo. Prelita kri najboljših je klicala na opominjal: sedaj ste vi na vrsti, — da padete ali da se dvignete! Ze sam zakon nujnosti in samozagube je dal tem možem orožje v roke. Vendar so bili plašni, iskali so vzorov. Dobili so jih: v slovenskem domobranstvu. In danes so gorenjski domobranci naši soborci in v

volji eno z nami: uničiti komunizem, da bo narod mogel živeti in rasti!

Gorenjsko domobranstvo je izšlo iz ljudstva

Gorenjska ne molči več. Skozi dve leti je nemo gledala borbo v Ljubljanski pokrajini. Se celo očitala je, ker je ni mogla razumeti. Saj tudi ni čudno: kdor komunizma sam ne preizkusi, res težko razume. Danes Gorenjska, ki tu in ravno to krepi njihovo voljo do borbe, ne glede na malenkostne ozire.

Gorenjska je vsa v gibanju proti komunizmu. Dasi so komunisti imeli agitatortične prednosti, dasi so z vso agitacijo skušali prikriti komunistični značaj OF in ji dajati »narodni« obraz, je zdravi del naroda prevladal, spregledal in se uprli komunističnemu nasilju in lažem. Nekoliko okorni so bili v začetku. Preprosto ljudstvo je bilo doslej vajeno, da ga je kdo vodil, da hodi spredaj izobraženec. Toda dokaz, da gorenjsko ljudstvo ne mara biti komunistično, je prav to: domobranstvo je izšlo iz ljudstva in prav to ga sestavlja.

Gorenjska ima svoje domobranstvo. Moralo je premagati več težav, boriti se z mnogimi pomisleki, toda danes je močno in s svojimi številnimi posadkami predstavlja tudi Gorenjska z ostalimi slovenskimi pokrajinami močan protikomunistični blok.

St. Jošt nad Vrhniko — Lučne

Organizatorji komunistične OF na Gorenjskem so bili po večini poslani iz Ljubljanske pokrajine. In zanimivo, na drugi strani pa je gled Slovencega domobranstva v Ljubljanski pokrajini v veliki meri pospešil razvoj gorenjskega domobranstva. Razvilo se je iz majhnih poizkusov v Lučnah. Kakor St. Jošt nad Vrhniko pomeni Ljubljanski pokrajini prvorobitelja v protikomunistični borbi, tako ima Lučne isti pomen za Gorenjsko. Nekaj sta bila ta dva kraja sosednji župniji. Letos januarja so dobili močnejše in fantje, ki tvorijo postojanko v Lučnah in Suhem dolu, priznanje od oblasti. Nikdar se tolovaji ne morejo oddahniti v teh krajih in okolici, ki je bila zanje nekdanj takidna.

Pretrgane so vse kurirske poti, »oblastnik« v žirovski republiki so morali bežati in Zirovec, v veliki navdušenosti za »svobodotitelje«, si belijo lase z vprašanjem, v kakšnem razmerju je moč domobrancev v primeru z NOV in POJ, ki s svojimi »zavezniki« štejejo nad polovico vsotnjega prebivalstva na zemlji, pa je kljub temu »svobodna republika v Zireh« — enodnevica. Se prav posebno so Ziri za NOV izgubili vse čar, odkar so združeni protikomunistični oddelki zaplenili lepe količine usnja, s katerim naj bi se obula »bosca« NOV.

Zveze so pretrgane

Kmalu za Lučnami se je ustanovila domobranci postojanka v Črnem vrhu nad Skofjo Loko. S tem so bile še bolj onemogočene zveze med gorenjskimi in dolenskimi tolovajskimi oddelki. Sedaj poskušajo iskati zvezo preko Primorske mimo Postojne na Notranjsko. Seveda so to veliki ovinki in kurirjem se pač lahko malo stori ob spominu na idilične čase in poti preko Polhograjskih Dolomitov — kar naravnost v Ljubljano ali še dalje; razumljivo — ob podpori »bratske« sivojeke vojske. Danes: na eni strani gorenjski domobranci, na drugi udarne skupine, da, da, tu se konča vse idilikal

Dolomiti in Poljanska dolina — brez tolovajev. Prav pred kratkim so komunisti poskušali obnoviti svoj raj na ozemlju Dolomitov, tu — in onstran meje. V noči od 23. na 24. septembra se je že zdavnaj razbiti Dolomiti odred, ojačen s Primorci, hotel vrniti nazaj. Vojkova tolovajska brigada bi pa pomagala pri ustoličenju. Toda doživeli so nadvse prijeten sprejem od strani nemške vojske in domobrancev. Razbežali so se in se oddahnili šele onstran Zirov.

Tudi Poljanska dolina se je znebila teh nekdanj stalnih »gostov«. Domobranci iz Gorenje vasi jim ne dajo miru. Če se peljejo po tej dolini navzdol, zaživi v vsej romantiki, s katero je elika Tavčar; njeni

domovi in ganki, okrašeni z nageljni, lepmi, rdečimi, polnimi, gorenjskimi. Da, šele tedaj jasno razumeš te fante iz Gorenje vasi, zakaj tako odločno čuvajo nad to lepoto.

Težko bo onemu, ki bo stal ob strani

Iz Poljanske doline se je domobranstva ideja razširila po vsej Gorenjski. Le nekatere najznamenitejše izberimo: Skofja Loka, Zabuca, Kranj, Cerklje, Predoslje, Lesce, Smlednik, Domžale. Tok domobranstva ustvarja vedno močnejšo strugo, vedno več ljudi potegne za seboj in težko bo onemu, ki bo ostal ob strani.

Vso težo borbe nosijo kmečki sinovi

Toda mesta, ki ste obilno zalagala bratomorilске tolpe, koliko sinov ste dala domobrancem? Zastonj bi iskal meščanov. Vso težo borbe nosijo kmečki sinovi in veseli in ponosni so na to. Veselje je biti med temi fanti in možmi, da med možaki, ki so mislili, da so že za vedno odložili puške l. 1918., sedaj jih je pa stiska, v katero so komunisti pahnili narod, postavila v isto vrsto s sinovi. Vsem sije odločnost z obraza in jasna zavest govori iz njihovih besed. Niso učeni, toda vedo za kaj gre: gre za ohranitev starih izročil in za osvojitve bodočnosti. Trdi so, robati kot robovi in meline, s katerimi se bore za vsakdanji kruh; zdi se, da za mehko čustvo in prostora v srcu, a oči se jim zasvetijo, ko govorijo o njihovih domovih, ki so ogroženi ali so jih že morali zapustiti. Z nekaterimi so morale oditi tudi družine.

S puško in koso za dragi dom

Zivljenje v domobranci posadkah po Gorenjskem je pestro in zanimivo. Vedno v znamenju dela: vežbanje, patrulje ali poljsko delo. Dasi so mnoge domačije zapuščene, so polje do kraja obdelali. Skozi vse poletje so iz vseh postojank odhajali domobranci v več skupinah na delo: vse so poželi, pokosili, mlátili so in spravili vse prideleke. S puško in koso delajo za dom. Niso sami hoteli, da se je kosi pridružila puška. Komunisti so jih v to prisilili in sedaj so pokazali, da tudi tako znajo.

Ob nedeljah se moreš s fanti pogovoriti, ker so večinoma doma, če služba drugače ne odloči. Z velikim zanimanjem sledi borbi Slovencega domobranstva in upadanju komunistične revolucije v Ljubljanski pokrajini. Začudi jih podobnost razvoja, dasi je revolucija na Gorenjskem še nekaj razvojnih faz zaostajala. Toda zastonj je trud komunistov, da bi v harmoničnem razvoju, izrabljajoč psihološke in taktične posebnosti, med Gorenjci izpeljali revolucijo po obrazu, ki ga predpisujejo učbeniki za komunistično revolucijo. Zgledi in primeri v Ljubljanski pokrajini so tudi za Gorenjce preveč poučni!

Slovenske narodne pesmi so se oglasile

Družabno življenje med domobranci je zelo živahno. Radi pojo domobranci in narodne pesmi. Prvi ne gre: že dalj časa niso peli; skrb je bila njih epemljevalka doslej in mladostna neugnanost se ji je morala umakniti. Sedaj pa le veselo, ker vedo, kaj je njihova naloga in kako velika je — zanje in za narod.

Ti so imed vseh najbolj veseli

Mnogi so po sili razmer bili že med »gostarje«, kot pravijo. Neradi govorijo o vzrokih, težka je bila izbira, soglasni so pa v veselju, da so se še pravočasno mogli vrniti. Ti so res odločni in prekaljeni. Nekdo je bil celo četni komandir v hribih: sedaj sedi in dela načrte, kje bi najlepše in najbolj uspešno zagrabili komunistično zver.

Taki pribežniki ne pridejo prazni, najmanj brzostrelka mora iti z njimi za spomin. Radi povedo, da so dobili nekaj orožja nekeje na Primorskem, toda streliva le za prvo silo, potem nič več. Zato imajo v vseh tolovajskih oddelkih nalogo, da municijo hranijo.

Časopis in knjiga gresta za puško

Domobranstvo na Gorenjskem ne vrši samo svojega vojaškega poslanstva, ne povsod prinaša idejno jasnost. Idejna zmeda, ki jo je med ljudmi povzročil komunizem, je bila precejšnja. Z vsemi mogočimi lažmi, naivnostmi in pvtvor-

Božje oči pa so uprte v pravičnega

Pomembno je vprašanje, ki si ga danes zastavljajo mnogi dobri in plemeniti. »Zakaj prihaja toliko trpljenja tudi name? Kaj sem jaz zakrivil?« Tudi v prenekanem dobrem človeku je neka skratera žalost, kot da je Bog zavrnil dar njegovega zvestega krščanskega življenja. Mar se je zastonj trudil in se Bog noče ozreti na njegovo molitev, ki jo je izpričal z zvestobo v izpolnjevanju zapovedi. Ne skrbi ga samo zase, žal mu je za družino; boli ga bridkost, ki jo vidi v preplašenih očeh svojih otrok. Ustvaril si je družino in uredil dom, pa je hotel dati narodu in Cerkvi lep in pošten rod, zdaj pa se mu temni prihodnost in mu misel za mislijo tipa v bodočnost, a se vsaka vrne zbežana in preplašena. Kot da Bog molči...

Dvoje moramo ločiti: človeštvo in posameznika. Premnogi so dobri in njihova vera in molitev sta leta in leta zadrževali božjo jezo. Oni so re-

ševali svet, da je Bog odlašal s kaznijo za tolikšne javne zločine, ki so jih narodi in vse človeštvo delali kakor v zasmev Bogu.

»Zdaj pa bo vojvoda tega sveta obsojen.« Satan je namreč uredil pravo kraljestvo v sodobnem svetu in ga utrjeval iz dneva v dan. Slepil je ljudi, da so šli za njim, ker je upal, da je zdaj prišla njegova ura. Zdaj ga sodi Bog sam.

Nekateri mislijo: »Kaj dela Bog? Molči?« Ne, Gospod sodi. In kakšna je ta obsodba? Bog sodi kneza teme in ga postavlja na laž. Satan je obljubljal svetu raj, pa je ustvaril pekel. Bog sedaj obsoja prazno znanost in umetnost, ki sta hoteli sami brez Boga vzgajati človeka, pa sta ga vzgojili v propalo zver. Sodba božja se vrši nad satanovim delom in ta sodba je v tem, da se podira babilonski stolp hudobije in brezverstva. Sodobni svet lažne znanosti in tehnike je hotel biti zmagovalni upor proti Bogu, pa se je sesul v ruševine, ki pokopavajo pod seboj narode in človeštvo. Ne čudimo se nad grozotami naših dni, ker so božja sodba nad brezboštvo. Strašna je hudobija brezboštva, zato je strašna sodba nad njim, zato da slepci lahko vidijo sadove komunizma in glušci čujejo tuljenje viharja, ki so ga sejali.

Božje oči pa so uprte v pravičnega. Če se srdi nad narodi, pa toliko bolj ljubi zveste. Zanje je pripravljen storiti vse. Hudobija vsega sveta ne more ovirati božjih rok, da ne bi delile svojih milosti. Prvo in najvažnejše, kar daje Bog svojim zvestim, je moč, da morejo vse prenesti. Bog, ki neizmerno želi prebivati v vseh ljudeh, se zavrnjen in zasramovan s toliko večjo radostjo daruje pravičnemu. Pripravljen je napraviti še več. Zahteva, da vse storimo, kar je v naši moči, a da se z živo vero zatečemo k Njemu. Čudeže je pripravljen delati za svoje zveste, samo vere zahteva od njih. Stori nam bo čudovite stvari, samo ne nehajmo klicati k njemu: »Reši nas zaradi svojega imena!«

bami (n. pr. da se je papež v zadnjem božičnem govoru izrekel za OF in obsodil belo gardo) so komunisti iz dneva v dan zalagali Gorenjce tako, da niso slednji ničesar več verjeli, niti z rokami otipljive resnice ne.

V zadnjem letu, od ustanovitve domobranstva je položaj mnogo boljši. Ljudje dobe v roke časopis in drugo protikomunistično literaturo. Se lani na zimo je v nekaterih krajih vladal tako hud komunističen teror, da si ljudje niso upali čitati časopisov, ki so jih raztrosili ljubljanski domobranci. In vendar je šel skrivaj iz rok v roke, iz hiše v hišo. Danes dobe nekatere časopise, tudi revijo Slovensko domobranstvo in ostalo. Dokumentarne bele in črne bukve so že povsod. Ponekod so se kar stekli zanje. Tudi oni, ki stoji ob strani iz radovednosti, vse to berejo, spoznanje bo že prišlo, toda čim bolj bo kasno, tem bolj bo bridko.

V nekaterih vaseh, kjer so domobranci postojanke, se v osnovni šoli vrši pouk v materinskem jeziku. Mlade slovenske učiteljice so nastopile službo.

Tudi na Gorenjskem so se komunisti s 15. septembrom osmešili

Se nekaj za 15. september. Komunisti so sprevideli, da so se s svojo otroško agitacijo okrog 15. septembra močno osmešili in onemogočili. Vendar zapoved razkroja med domobranci je treba izvršiti. Zato so prešli v osebno delo z domobranci. Pa kako?

Terencev v krajih, kjer so domobranci, ni več, pa tudi varno se ni na tako bližino približati domobrancem. Tedaj si

izmišlji brihtna butica: »individualna akcija« preko pošte pa ni nevarna. In tako so nekateri domobranci z začudenjem brali ganljivo vabilo, ki je prišlo po pošti, naj vsaj sedaj za 15. september spregledajo, ko jim sam maršal ponuja svojo roko za bratsko borbo proti reakcionarjem. Če bodo vsaj zadnja dva meseca sodelovali v borbi, jim bo vse odpuščeno in dobili bodo po zmagi — državljanstvo. Vse je bilo povedano v tako milem tonu, da so iz mnogih postojank poslali izvidnice poizvedovat po komijah, ki sprejema »epokorjenec« domobranci. Toda v neki čudni slutnji je ta komisija vedno izginila.

Naše domobranstvo je rešilo slovenski narod

Gorenjski domobranci vršijo važno poslanstvo. Dasi še nekateri ljudje stoji ob strani ali jih blatijo, vendar drži: narod so obvarovali pred propadom, ki je zaradi komunističnega zločina grozil. To bo dokazala zgodovina, kakor še mnogo drugih resnic, ki danes še niso tako razvidne.

Gorenjska je za komunizem izgubljena: kjer gorenjski domobranci prime, tam drži. To moč je dobil iz krvi svojih prednikov, ki v obrambi najsvetejših pravic in izročil niso nikdar popustili. Bog je bil njihova moč, zato so vselej dosegli svoj cilj, četudi za ceno lastne krvi.

Borba naših dni ni borba za danes, je borba za vse in za vselej. Na to je mislil domobranci, ko je stisnil zobe in rekel: »Nak, odjenjamo pa ne!« Govoril je v imenu vseh Gorenjcev!

Pisano in prigodno polno življenje ljubezenskega junaka Don Juana od njegovih prvih podvigov pa do neizbežnega zloma je dalo Straussu dobrodošlo priložnost za izčrpanje najrazličnejših orkestralnih kombinacij.

Izvedba imenovanih del je bila zelo dobra. Orkester je dobro vigran in v celoti izenačen; le pri Straussu je bilo tu-titi na gotovih mestih nesorazmerje med trobili in godali na škodo godal. Skladbe kot je na primer Straussov Don Juan, ki stavi na izvajalce precejšnje tehnične in tudi interpretacijske zahteve, orkester z lahkoto zmaguje. Da so bile skladbe z obeh vidikov ustrezno podane, je tudi za sluga dirigenta Šijanca, ki je po večletnem skupnem delu z orkestrom zrasel ter z lahkoto vzdržuje stik z orkestrom na eni strani in z občinstvom na drugi strani. Le Mozartov koncert bi še pridobil, če bi dirigent vnesel vanj več mozartovske lahкотnosti. Hvalevredna je bila podrejenost orkestra nasproti klavirju v Chopinovem koncertu, tigar solistični del je odigral prof. Anton Trost. Kot vsakokrat tako je tudi to pot njegov nastop pomenil praznik za koncertno občinstvo. Tehnično obvladovanje težkega parta, ki je s težkocami natpan, pa tudi izključno glasbeno stran dela, ki zahteva od solista veliko misla za občuteno podajanje: vse to je Trost podal tako, da se je znova afirmiral kot koncertant velikega formata. Tu di občinstvo, ki je polnoštevilno zasedlo dvorano, je z redko zbranostjo sprejemalo vsa izvajanja ter je navdušeno pozdravljalo dirigenta, solista in godbenike.

M. L.

KULTURNI OBZORNIK

Ljubljanska drama:

Linhartov »Matiček se ženi«

v letošnjem sporedu

Ob koncu lanske sezone je Dramski studio pripravil dve predstavi Linhartovega Matička in je tako zaključil gledališko delo. Letos je uprava sprejela tudi to igro v redni repertoar.

O uprizaritvi smo obširneje pisali že ob prvi izvedbi v juliju. Letos hočemo ta dogodek samo registrirati.

Mladi igralci, ki so se nam prvič predstavili v juliju, so nas presenetili predvsem s svojim mladostnim ognjem in mladim hotenjem. V vsakem oblikovalcu značaja in besede je bilo videti in čutiti veliko prizadevnost. Zato je tudi občinstvo, ki je prišlo k predstavam z zanimanjem in z veliko dobrohotnostjo, sprejelo obe predstavi s toplim priznanjem.

Letos imajo ti mladi igralci mnogo težjo nalogo. Igrajo pred resnim in razvajenim občinstvom, ki ga igralec ne pridobi tako hitro. To je tudi bilo čutiti pri premieri v soboto. Ni bilo lahko ustvariti zveze med odrom in dvorano, le počasi se je ta razdalja manjšala in je šele v drugem delu skoraj izginila. To so seveda čutili tudi igralci in so zato šele proti koncu povsem zaživeli. Teža vse predstave leži tudi sedaj na g. Severju,

ki oblikuje s krepkimi potezami postavlo Matička in ustvarja primerno razpoloženje in družni ter veže posamezne dogodke v neprislusno celoto. — Ob njem živi njegovo dekle Nežka, ki jo v živih barvah in neprisiljeno oblikuje gđ. Svetlova. Tudi kar smo o ostalih vlogah rekli že lansko sezono, velja tudi zdaj. Nesporo je uspeh, ki ga je dosegel režiser g. dr. Pavlovčič z mladimi igralci lep. Ni to predstava kot nam jo morejo nuditi najboljši igralci, kar je povsem razumljivo, saj ti mladi igralci šele rastejo in niso imeli do zdaj prilike v nobeni večji vlogi zaživeti. So pa zanimiva tako odkritja, ki je morda marsikak igralec dolgo skrit in pozabljen, režiser ga uporabi kvečjemu za slabo ali pa služkinjo, pozabljen lahko že kar iz navade, lahko pa tudi iz drugih in drugačnih momentov; ob takem nastopu pa se pokaže, da je kar zmožen igralec in igralka, samo nikogar ni bilo, ki bi ga dvignil in vodil. V tem vidim eno izmed delov dobrih strani Dramskega studia: mladim da priliko, da se uveljavijo, če je niso dugje našli. V tej zvezi pa je treba seveda poudariti, da bi bilo morda delo v studiu še mnogo uspešnejše, če bi

režiral in vodil mlade igralce že izkušeni režiser. Seveda bi moral to delo opravljati z enako ljubeznijo in prizadevnostjo, kakor mlad režiser, ki se ima samo tu priliko uveljaviti. Režija dr. Pavlovčiča pa je pokazala, da bi bila zmožna voditi tudi večje igrance.

J. P.

II. simfonični koncert

Če bi hoteli v kratkih besedah izraziti značilne poteze drugega simf. koncerta, bi rekli tako-le: izbran spored, zelo dobra izvedba, smiselna interpretacija od strani dirigenta, odlični solisti-pianisti, po božna zbranost pri občinstvu. Na sporedu so bila štiri dela, od katerih predstavlja vsako svet zase. Tako je Mozartov »Mali nočni koncert« pravi biser v lepi vrsti priljubljenih in oddihu namenjenih skladb, ki se jim je skladatelj posvetil z nič manjšo ljubeznijo kot svojim velikim delom. Chopinov koncert v e-molu op. 11 nudi pianistu priliko, da pokaže svojo tehnično zmogljivost in obenem občuteno igro; v obeh smereh je namreč skladba zahtevna kot malokatera te vrste. Škerjančeva koreografska glasbena pesnitev »Mařenka«, ki je na tem koncertu predstavljala domaćo glasbeno tvornost, je vzrasla iz težkega cankerjanskega vzdušja; skladba sicer ne namerava slikati dogodkov kot jih podaja Cankar v svoji noveli, pač pa se zdi, da je Škerjanec verno podal v glasbi nastojenje, ki ga podaja Cankar v pisani besedi. Richard Strauss je mojster v ilustriranju zunanjih dogodkov kot je tudi izborni instrumentator, ki nikdar ne zgreši nameravanega učinka.

„Ustvarimo vsem revežem znosno življenje!“

Za »Zimske pomoči« je v radiu govoril Anton Kosi, načelnik oddelka za socialno politiko in ljudsko zdravje.

Ne smemo si prikrivati, da bo letošnja zima z njenimi posledicami težja in obširnejša, nego je bila prošla. Živimo v dobi, ki nalaga vsakemu posamezniku, da se odredi marsičemu, kar je smatral v vsakdanjem življenju za neobhodno potrebno. Četudi smo se odrekli mnogim dobrinam, ki smo jih smatrali za potrebne, se to ne da primerjati s onim, čemur so se zaradi vojnih dogodkov morali odreči tisoči in tisoči, ki se nahajajo danes v veliki bedi in pomanjkanju.

Za te naše rojake se obračamo vno- vič na javnost, opozarjajoč vsakega posameznika, naj daruje tudi letos za zimsko pomoč, saj ni bil ta naš apel nikdar tako tehten in nikoli tako utemeljen, kot sedaj. Vedno so živeli v naši sredini siromašni, ki so bili vezani na pomoč in jo dobivali redno iz javnih in privatnih sredstev. Število teh pa se je vsled vojnih razmer pomnožilo z novimi tisoči, ki so živeli pred vojno v urejenih, mnogi med njimi v udobnih razmerah, ki pa so morali zapustiti svoje lepe domačije in se ločiti od najdražjega, kar ima naš kmet, od svoje lastne grude. Ti naši rojaki, ki nimajo danes sredstev, niti možnosti za dostojno življenje in ki jim nikdar ni bilo potrebno prositi tuje pomoči — saj so živeli od svojih žuljev in hranila jih je domača zemlja — ti naši rojaki stoji danes zaradi nečloveškega ravnanja komunistov nemočni, neobčleni in bosi s svojimi ženami in otroki na cestah, opominjajoč nas, da storimo svojo dolžnost in jim olajšamo njihovo gorje.

Priznati je treba, da je v tem pogledu že mnogo storila javna in privatna iniciativa in da so se za socialne namene žrtvovali visoki zneski. Vse to pa ne bo zadostovalo, treba bo žrtvovati več in vsak, ki more, je dolžan, tu priskočiti in storiti svojo človeško dolžnost. Naj ne bo Slovenca, ki se ne bi odzval pozivu Socialne pomoči in daroval v plemenite namene, ki jih ima v programu ta naša hvalevredna institucija, svoj prispevek. Naša deviza naj bo, da ne sme biti v Ljubljani in na našem podeželju slovenskega človeka, ki bo trpel v nastopajoči zimi mraz, pomanjkanje ali celo lakoto.

Ta naša pomoč je toliko nujnejša, ker prihajajo v zadnjem času v Ljubljano in druga središča v pokrajini otroci, žene in starčki, ki jih komunisti zaradi njih prepričanja izganjajo iz domov in to popolnoma gole in bose ali pa običene v najnujnejšo obleko, ker morajo po ukaz takoj zapustiti svoj dom. Ti nesrečniki ne morejo vzeti s seboj niti hrane, niti za zimo potrebne obleke ali posteljnine in so zato povsem navezani na tujo pomoč.

Naša narodna in socialna dolžnost je, da pomagamo tem revežem in da jim, dokler ne bodo mogli na svoje domove, ustvarimo v svoji sredini, če ne prijetno, pa vsaj znosno življenje.

Vse kar storimo dobrega svojemu so- bratu, bližnjemu in rojaku, bo skoro go- tovo v veliko korist ne le njim, temveč tudi nam samim, ker nas bo pri tem to- lažila zavest, da smo tudi mi po svojih skromnih močeh pripomogli svojemu so- bratu do znojnega življenja in mu olili bridke solze.

Dogodki in novice današnjega dne

NOVI GROBOVI

† Fr. Liberat Čotar. V franciškanskem samostanu v Ljubljani je zaspal v Gospodu redovni brat laik fr. Liberat Čotar v 72. letu življenja. S pred tremi meseci umrl pri. Amatom Gaberc sta bila skupaj prebitchena v redovno obleko in skupaj sta delala redovne obljube. Leti dan, ko je fr. Amat umrl, je fr. Liberat legel v bolniško posteljo, iz katere se ni več dvignil. Pokojni je bil rodom iz Škerbine na Krasu. V svetu je opravljal službo carinika, v samostanu pa se je izučil za krojača. Skromen, tih, ponizen, pobožen, točen in marljiv kot čebelica je služil Gospodu v sferinskem redu 35 let. Večino svojega redovnega življenja je preživel v Kamniku. — Njegovemu rodnemu bratu, ki ga je tako nežno ljubil, in ostalim sorodnikom izrekamo odkrito so- žalje. — Fr. Liberatu pa naj bo Gospod Jezus bogat plačnik za vse njegove velike žrtve!

† Jože Derglin. Po kratki bolezni je za vedno zatihnil oči strojevodja dr. Žel- ezničar v Ljubljani, g. Jože Derglin. Blagega očeta bodo pokopali v četrtek ob 4 po- poldne iz kapele sv. Andreja na Zalah. Sv. maša zadušnica bo v torek, 24. okt. ob 1/2 v cerkvi Sv. Terezije na Kodelje- vem. Naj počiva v miru, njegovim dragim naše iskreno sožalje!

OSEBNE NOVICE

Za pooblaščenega inženirja za teh- nično kemijo in tehnologijo je napravil izpit inž. A. Nežima. Cestitamo!

ZGODOVINSKI PABERKI

19. vinotoka

Leta 1810. se je v Braslovčah rodil Fe- licijan Globočnik, pisatelj. Sojal se je do- ma, gimnazijo je študiral v Celju, bogo- slovje v Celovcu. Kaplanoval na več me- stih na Štajerskem, leta 1844. je postal župnik v Kotlah na Koroskem in nato v Gužah, kjer je 12. novembra 1873 umrl. — Bil je v celovškem bogoslovju v času, ko je bil tam Slomšek za spirituala in pri- pada duhovniški generaciji lavantinske škofije, ki jo je Slomšek vzel za sloven-

stvo in slovensko pisateljstvo. V Slom- škovem duhu je pisal od začetka do kon- ca. Važno pa je tudi njegovo prevajalno delo. Prevedel je Kristofa Schmidta in so- ti prevodi predstavljajo do Ciglarjeve »Sreče v nesreči« edino zabavno sloven- sko prozo —

Leta 1851. je umrl v Cetinju črnogor- ski vladika, knez in pesnik P. Petrovič Njegoš. Rodil se je 1. novembra 1812. v Njeguših. Po smrti metropolita Petra je postal leta 1830. sam vladika in knez v Crni gori, ki je ravno v njegovi dobi do- bila prve upravne oblike in nekako vlado v obliki 12 senatorjev iz najuglednejših družin. Bil je v neprestanih bojih proti Turkom. V letu 1884. je Jelačić ponudil vojaško pomoč, kar je ta odklonil. Važno je njegovo pesniško delo. Pisal je že zelo zgodaj pod vplivom narodne pesmi in je mešal epski in lirski moment. Višek njegovega ustvarjanja je Gorski vijenec, vi- soka pesem borbe za svobodo, slavospev junakom, ki so neopazni umirali za »krist- čanski i slobodu zlatnu« —

Leta 1855. je umrl v Ljubljani Matej Langus, slikar. Rodil se je 9. sept. 1792. v Kamni gorici. Slikarstvu se je posvetil že v fantovski dobi, 6 let se je učil pri Schreibernu v Celovcu. Izpopolnil je svo- je znanje na Dunaju v akademiji, v Rimu, kjer je bil pod drugo leto in na potovanju po Italiji. Ugajal mu je zlasti Rubens. — Langus je slikal na prešno in v olju, moj- ster je bil v portretiranju. Največje nje- gove freske so v franciškanski cerkvi v Ljubljani in na Smarjni gori. Številneče so njegove olinatne slike: Sv. Nikolaj v stol- nici na velikem oltarju, Marijino oznanje- nje pri franciškanih, Zalostna Mati Božja pri uršulinkah so njegova največja dela. V Narodnem muzeju pa so njegovi naj- boljši portreti: Langus je ljubil nežne bar- ve. Njegova kompozicija je dobra, vendar človeka ne pritegne. Bil je preveč pod vplivom stare šole in antike, zato je tudi najboljši v portretih, kjer se je sprostil in so tu njegova ozadja, na katerih je rad pokazal domačo pokrajino mojstrsko po- dano —

Leta 1874. je bila ustanovljena v Za- grebu univerza, ki je prva na bivšem ju- goslovenskem ozemlju.

Vsakdanja Ljubljana po kronistovih zapiskih

Nad 10 kg jurčkov zaplenjenih.

Organi tržnega nadzorstva so v sre- do na tržni dan zgodaj zjutraj napra- vili hitro in letočo kontrolo po raznih dvoriščih v bližini Vodnikovega živil- skega trga. Na nekem velikem dvori- šču so zlotili premeteno prekupe- valko, kako je barantala z neko na- biralko za jurčke. Prekupevalka je ponujala za jurčke 40 kr in bi jih potem gotovo s 100% dobičkom naprej prodajala. Organi so lepe jurčke za- plenili in jih odnesli na trg, kjer so jih gospodinjam prodajali po 20 kr kg. Gospodinje, ki prihajajo prav zgodaj na trg, so z velikim zadovoljstvom in veseljem kupile lepe in zdrave jurčke.

Zivilski trg ob megleno-deževnem vremenu ni kazal v sredo drugače po- sebnega tržnega vrvenja. Mnogo je bilo naprodaj zeljnatih glav, kakor tu- di razne zelenjave.

Redko in drago cvetje.

Na prostoru okoli Vodnikovega spo- menika, kjer prodajajo vrtnarji rože in cvetje, vlada letos tako rekoč mrt- vilo. Druga leta je bilo ob tem času na tem prostoru prav živahno, ker se je približeval praznik vseh svetnikov in mrtvih duš dan. Letos je cvetje za grobove prav redko in drago. Uvoz raznega cvetja, zlasti dišečih nagelj- nov je skoraj izostal in je zelo raskan- ten. Nageljni so zato dragi. Posamezen nagelj je 8 do 10 lir. Veliko je po- vpraševanje po raznih drugih domačih jesenskih rožah. Lepe dalje so po dve liri in tudi več komad. Lepe krizan- teme, ki jih prinašajo vrtnarji na trg, so od 50 lir naprej z lončkom vred.

Dve zastrupitvi.

V C. M. ulici št. 87a stanujoča za- sebna Marija Bitenčeva je v sredo

zjutraj stopila v kuhinjo in se takoj onesvestila. Plin jo je omamili. Težko nezavestno so z reševalnim avtom pre- peljali v bolnišnico. Zastrupitev se je primerila po nesreči. — V Spod. Hru- šici se je v torek popoldne pri kosilu zastupila Breskvarjeva družina. Jedla je pokvarjeno prašičje meso. Zastru- pitev je bila zelo nevarna. — Anton Trampelj, 24 letni mizar, je bil zapo- slen pri krožni žagi, ki mu je po ne- sreči porezal prste leve roke. — Ne- znan motociklist je na cesti povozil 78 letno zasebnico Marijo Grossovo, ki je dobila poškodbe po vsem životu.

Naskok na dolenski tramvaj.

Ze več dni človek lahko opazuje primerno velik naval občinstva na do- lenski tramvaj ob poznih popoldan- skih urah, ko je bil drugače nekaj prometni zastoj. Človek lahko opazuje čudovito premikanje boljših moških osebnosti, starih odličnikov in moža- karjev srednjih let, ki se od vseh stran- ni mesta, zlasti od severa in vzhoda zbirajo pred slavnim rotovžem in kre- nje nato s tramvajem na dolensko stran v Kurjo vas, kjer se toči v dveh gostilniških lokalih bela vinska kaplja- ca. Tramvaj je do večernih ur močno zaseden. Dobro služi. Točijo novo kap-

Kdor misli, da bo mogel na- sprotnika zadovoljiti s popuščan- jem, ne bo za to nikdar dovolj bogat.

(Bismarck.)

Koledar

Četrtek, 19. vinotoka: Peter Alkanarski, spoznavalec in ustanovitelj reda; Etbin, opat; Lucij, mučenec.

Petek, 20. vinotoka: Janos Kancij, spo- znavaalec; Sava, devica in mučenica; Iro- na, devica in mučenica; Sladuf, spozn.

Dramsko gledališče

»Jakob Ruda«, Red Četrtek. Ob 18.

Operno gledališče

Zaprto.

Kino Matica

»Premiera« ob 16 in 19.

Kino Union

»Pred sodnim dnem« ob 16 in 19.15.

Kino Sloga

»Če mož gospodaris« ob 16 in 19.

Lekarniška služba

Nočno službo imajo lekarnar: dr. Kmet, Ciril Metodova cesta 43; mr. Ramor, Miklošičeva cesta 20, in mr. Mur- mayer, Sv. Petra cesta 78.

Zamudnikom delovne službe

Vsi v Ljubljanski pokrajini bivaajoči mladeniči rojstnih letnikov 1914 do 1926, ki so redni pregled za obvezno delovno službo iz kakršnega koli vzroka zamudili, se morajo brezpogojno javiti komisiji v petek dne 20. oktobra 1944 ob 13. uri po- poldne v zgradbi Delavskega doma, Blei- weisova cesta št. 42.

Oni mladeniči, ki prebivajo izven ljubljanskega bloka, naj se takoj zglaš- je pri svojih županstvih, da jih pravočasno odpravijo k pregledu v Ljubljano.

Kdor bo od pregleda izostal, bo v smislu obstoječih določil najstrožje kaz- novan.

Pokrajinske uprave v Ljubljani

Prehod čez bloke za kmečko delo omejen

Prüfstelle IX. v Ljubljani opozarja na naslednje:

1. Posestniki ali zakupniki manjših poljskih ali vrtnih parcel dobe podaljšanje potnih dovolilnic za prehod preko blokov najdalje do 31. oktobra 1944. Do navedenega časa morajo biti vsi pridelniki po- brani in zimska setev izvršena. Podaljša- nje potnih dovolilnic preko navedenega termina se ne bo dovolizalo.

2. Kmetje in posestniki večjega obsega dobijo propustnice zase in za svoje po- močnike samo do 15. novembra 1944 in morajo do navedenega termina poskrbeti tudi za pripravo stelje. Po 15. novembru 1944 bo dobil kmet, ozir. pri večjih po- sestvih še druga moška delovna moč propustnico za vožnjo gnoj, za oranje in za nabavo drv za kurjavo.

Gornja navodila se objavljajo zaradi tega, da bi prosilci po nepotrebnem ne vlagali prošnji pri merodajnih službenih mestih in s tem povzročali odvisno delo.

Napravite kletne proboje

Uprava policije v Ljubljani opozarja vse hišne posestnike na člen 7 naredbe šefa pokrajinske uprave v Ljubljani z dne 19. 9. 1944, Sl. L. št. 137-70 ex 1944, po kateri morajo v roku treh tednov v strnjeno zakladnih predelih mesta na- praviti v kletih proboje iz ene stavbe v drugo. Načrte teh proborjev je pred- hodno predložiti tehnični protiletalski za- štiti, ki posluje v prostorih mestnega cestnega nadzorstva na Ambroževem trgu št. 7 v Ljubljani. Istotam se izda- jajo tudi vse informacije glede teh pro- bojev in se uradno odloča v primeru spora sosednih lastnikov hiš glede me- sta, kjer naj se ti proboji izvrše.

Obvestila Preveda

Nakazila za moko.

Trgovci in zadrage v Ljubljani naj dvignejo pri Prevodu, Novi trg 411, naka- zila za moko, potrebno za delitev v drugi polovici oktobra po naslednjem redu:

V četrtek, dne 19. 10. z začetnicami od R-2,

v petek, dne 20. 10. od Kr-P,

v soboto, dne 21. 10. od A-Ko.

Delitev se začne ob pol 8.

Razdeljevanje jabolk.

Od 19. do 21. t. m. bo dobila mladina do 18. leta starosti po 3 kg jabolk proti od- vzemu odzoka Mlad 402 a b o dodatne mla- dinske nakaznice brez pretika za mesec oktober izdane od mestnega preskrbovalne- ga urada.

Jabolka bodo prodajale stojnice na živil- skih trgih. Sadjarna (Dunajska 21) in tr- govine s sadjem. Prodajna cena lir 15 za kg.

Knjižna tombola Zimske pomoči

14, 82, 50, 48, 52,
3, 59, 26

so številke potrebne za petorice.

Petorice je zadel, kdor ima 5 števil- v isti vodoravni vrsti. Med njimi sme imeti eno številko od dvojke, eno ali dve od trojke, eno, dve ali tri od četverke, ali pa vseh pet od petorice.

Spodaj priobčujemo pregledno tabelo vseh doslej izžrebanih števil:

	2	3				9	10
11			14	15		18	
	22			26			
		43			48	49	50
	52					59	60
61			65				70
	82			85			

Kdor je zadel petorico dobi pet knjig in 500 lir.

Vse, ki so zadeli kakršen koli do- bitek, prosimo, da ga dvignejo v Gra- dišču 4.

Tombolskih tablic ne prodajamo več.

»UKRAJINA JOKA«

branje za današnje dni. Knjigo mora pre- brati vsak Slovenec. Za 3 lire mu na razpolago v upravi »Slovenec« in pri vseh kolporterjih.

Dramsko gledališče

Četrtek, 19. oktobra ob 18: »Jakob Ruda«.

Red Četrtek.

Petek, 20. oktobra: Zaprto.

Sobota, 21. oktobra, ob 18: »Jakob Ruda«.

Red Sobota.

Ivan Cankar »Jakob Ruda«, Osebe: Ja- kob Ruda, posestnik na Drenovem — M. Skrbinašek, Ana, njegova hči — V. Juvano- va, Marta, njegova sestra — Kraljeva, Ivan Dolinar, slikar — Jan, Peter Broš, podje- nik in trgovec — Kovič, Dobnik, posestnik in gostilničar — Cesar, Alina, njegova hči — M. Skrbinska, Koželj, inženir — Na- kerst, Justin, učitelj — Blaž, Košta, prejš- ni Rudov pisar — Brezgar, trije delavci — Dolinar, Miklavc in Tomažič, Režiser M. Skrbinašek.

M. Kunčič »Triglavska roža«, mladinska bajka v 3 dejanjih. Za igro je uporabljen motiv iz domačih pripovedi o ljubezni ma- tere, ki žrtvuje svoje oči v rešitev svojega otroka. V bajki nastopajo pravilna bitja iz našega folklornega sveta: Pohtra haba, Ve- šča, Kragulček, Rohava, Zarkžane, Mora, Ča- tež, Gorski škrtar itd.

Operno gledališče

Četrtek, 19. oktobra: Zaprto (generalka).

Petek, 20. oktobra: Zaprto.

Sobota, 21. oktobra, ob 18: »Mignon«, Pre- miera. Red Premierski.

Za četrtek napovedana uprizoritev opere »Traviata« odpade in bo Opera ta večer za- prta omdenno se bo vrnila generalna vaja za »Mignon«.

Najlepše darilo materi za novorojenčka

je edinstveno delo na našem knjižnem trgu

»Moja mlada leta«

Tekste zbrala K. Hafner, opremil arh. V. Gajšek. — Kart. L 55, vez. L 60. Vezava v platno po izbiri.

LUDSKA KNJIGARNA V LJUBLJANI

»Oddajniška skupina Jadranu primorje«

RADIO LJUBLJANA

Dnevni spored za 19. oktober:

7 Poročila v nemščini — 7.10 Jutranji pozdrav, vmes 7.30 Poročila v slovenščini — 7.50 Jutranji koncert — 9 Poročila v nemščini — 12 Opoldanski koncert — 12.30 Poročila v nemščini in slovenščini, napoved sporeda — 12.45 Salonski orkester vodi A. Dermelj — 14 Poročila v nemščini — 14.15 Od dveh do treh, glasbeni meh — 17 Poro- čila v nemščini in slovenščini — 17.15 Tem- po, tempo! — 18 Gradovi v oblakih — 18.45 Narodopisno predavanje, dr. Rajko Ložar: O kruhu — 19 Iz živalskega sveta, glasba za flauto in klavir, izvajata Slavko Koro- šec in Marjan Lipovšek — 19.30 Za »Zimske pomoči« govori tajnik Zveze delodajalcev g. Drago Potočnik, nato Poročila v slovenščini — 19.45 Prenos aktualnega predavanja — 20 Poročila v nemščini — 20.15 Ali mi hočeš podariti svoje srece, sodelujejo Janja Bau- kart-Strle, sopran, Janos Lipovšek, tenor, M. Lipovšek, klavir — 21.15 Večerni kon- cert: Dela Wolfganga Amadeusa Mozarta izvajata radijski orkester pod vodstvom D. M. Sljanca, sodeluje violonist gosp. Miran Viher — 22 Poročila v nemščini, napo- ved sporeda — 22.15 Malo kramljanja, malo plesanja, plesni orkester vodi D. Pravorkič — 23 Prenos nemškega osrednjega sporeda.

Slovinci — berite!

BOLEŠEVIZEM
ORODJE MEDNARODNEGA ŽIDOVSTVA

Dokument preteklosti!

General Rupnik
svojim častnikom.

Kragujevac 1938.

Dobi se v vseh založbah
in knjigarnah!

Brošne novice

Dva slovenska pesnika se bosta z izvir- nima pesnima poklonila pesniku Simonu Gregorčiču ob njegovi stoletnici: Alojzij Gradnik in Severin Šali. In alcer na Gre- gorčičevi proslavi v Drami v ponedeljek 23. t. m. ob 18. Udeležite se tega večera v počastitev »goriškega slavka«!

Za stare in onemogle Ljubljance v mestnem zavetišču za onemogle v Japljev- ulici je podarila ga. Jospina Wanek lir 250 namesto vena na grob pok. g. dr. Mer- slaviča. Mestno županstvo izreka dobrotni- najtoplejšo zahvalo tudi v imenu podpira- nih.

Ustavitelj električnih motorjev. Ker so opaža, da stranke ne vedo za odločbo šefa pokrajinske uprave, priobčeno 19. januarja 1941, v »Službenem listu« št. 6, ki prepove- duje obratovanje motorjev na električni po- gon v industrijskih in obrtnih napravah vsa- dan v času od 16 do 20. opozarjamo konsu- mente na to uredbo, ker v večernih urah toka zelo primanjkuje.

Gramofonske plošče rabljene (slovenske narodne pesmi in druge). Kupuje stalno po najvišji ceni trdka EVEREST, Preše- nova ulica 44.

Kmečka kultura je aktualna knjižna To so sodobna razmišljanja slovenskega človeka o njenih vrednotah. Knjigo je epi- sal univ. prof. dr. Fr. Stele. Založila jo je Mohorjeva družba.

Formleot pastile za desinfekcijo ust k- grla doblje v lekarnah.

Višji trgovski tečaj v Ljubljani spreje- ma dijake inje z višjo šolsko predizobrazbo. Naknadno vpisovanje še tekoči teden. Infor- macije: Trgovsko učilišče »Christofov uč- zavod«, Domobrnska 15.

Imenitna je zadnja Svetova knjiga: Tajne narave!

Knjižgovoški tečaj in posebni za stu- nografijsko pričenja ta teden. Specialni tečaj tudi za korespondenco, strojeplaje, jeziki- itd. Praktično znanje, koristno vsakomu- sedaj in v bodoče v zasebnem ali javnem poklicu. — Priporočljivo tudi akademikom- čarkam in dijakom-injam, izbira predmet- po želji. — Informacije: Trgovsko učilišče »Christofov učni zavod«, Domobrnska 15.

Naknadno vpisovanje v Enoletni trgo- vski tečaj s pravico javnosti in Višji trgo- vski tečaj še tekoči teden. Informacije, pr- apokti: Trgovsko učilišče »Christofov uč- zavod«, Domobrnska 15.

Čistilno kopalnice Zavoda za socialno z- varovanje v Ljubljani je zaradi popravil o- nadlajnega zaprto.

! Zapeka v želodcu tare tudi duha. D- volite, da vam pomagamo!

Večerni trgovski tečaj pri Trgovsko- učnem zavodu, Kongresni trg 2.11. priče- a poukom ta teden (knjižgovoštvo, kor- spondenca, računstvo, stenografija, jeziki- itd.). Izbira predmetov po želji. Vpisovan- še ta teden, tudi zvečer. — Ravnateljstvo

Reklamacije oblačilnih izkaznice bo ob- čini odsek mestnega prehranjevalnega ura- da sprejmal od 20. oktobra dalje v uradni- prostorih v pritličju Bonacheve hiše v Puc- nijski (prej Knaflijevi) ulici št. 2. Prav ta- bodo od tega dne dalje upravičeni dobi- tudi oblačilne izkaznice za novorojenke i- dodatne karte

Kaj je novega pri naših sosedih?

Z Gorenjskega

S kosci šip si prihranimo steklo. To-
redno poročila »Kärntner Zeitung« z dne
7. oktobra t. l.: Ker so okna tako raz-
čne velikosti v hišah, ki so jih poško-
vala letalske bombe, se nabere pri re-
zanju šip več raznih ostankov. Pa je moči
tako kosce uporabiti za okna. Okno
razdeli z desicami na več oddelkov in
te oddelke vdela v kosce šip. Take
pa so potem bolj odporne kot celotne.
Kinematografi na Gorenjskem. Na Je-
nionih predvajajo te dni film »Temno-
doše vrtnice«, v Kranju pa je na vrsti
Pevce njene visokosti, a v Radovljici
90 minut odhaja.
Smrt na bojišču. Pri Sv. Urbanu pri
Celovcu je umrl 57-letni Boštjan Glan-
čnik, nadučitelj, in je bil 17. oktobra t. l.
pokopan v Celovcu. — V Pliberku pa je
mrla 23-letna žena železničarja Marija
Stablonik. — Na zahodnem bojišču je pe-
el 21-letni SS četovodja Valter Matnik
celovške okolice.

Smrt na bojišču. Na južnem bojišču
padel 18 letni vojak Ivan Lah iz Smo-
rja. — Zaradi hudih ran z bojišča je
umrl višji deseterik Josip Karničar iz
Ortla, okraj Železna Kaplja. — Višji
deseterik Josip Blaznik iz Hmeljnika pa
padel na vzhodnem bojišču v starosti
2 let.

Spodnje Stajerskega

Ptujska gora je dobila zastavo. — V
namen je bila na Ptujski gori poseb-
na proslava, ki se je udeležilo števil-
no prebivalstvo in je bil navzoč zastop-
nik okrajnega vodstva, dalje policija in
gladinske zveze. Politični referent zvez-
nega vodstva, dr. Carstanič, je v svo-
em nagovoru pojasnjeval zgodovino kra-
na, obravnaval je sedanja politična vpra-
nja, ožigal zločinski ravnanje tolovaj-
in poročal o uspešnih bojih proti njim.
Ikrati je govornik odprl novi, vzorni
dom »Mati in otrok« na Ptujski gori.
Kostanjevega lesa primanjkuje. V
Dajčpergu pod Ptujsko goro stoji ob Dra-
ninski velika tovarna tanina, ki je last in-
dustrijalke Marije Kubricht. To je bila
največja tovarna te vrste. Tovarna je
za kostanjevega lesa izdelovala suhi in
rekoči tanin, ki se uporablja pri izdelo-
vanju usnja in podplatov. Izdelki tovar-
so imeli svoje odjemalce prejšnje čase
zelo v daljnem inozemstvu. Sedaj je za-
elo primanjkovati lesa, ker so kostanjevi
gozdovi v Halozah in na Boču zelo iz-
redčeni. Zaposlenih je bilo v tovarni oko-
li 200 domačih delavcev.

Studijska knjižnica v Mariboru, ki je
imela doslej svoje prostore v gledališču,
je vsa prenovljena in prečiščena. Odstra-
nilo se vse, kar ne ustreza sodobnosti.
Hmeljska letina v Savinjski dolini. Le-
tos je hmelj v Savinjski dolini sicer
dobro obrodil, a zaradi prevelike vlage
je nastopilo veliko mrčesa in se pojavilo
tudi mnogo bolezni, tako da kakovost
hmeljskega hmelja ni najboljša. Cene so
tudi nižje od lanskih. Eksport hmelja v
tudi države je popolnoma ustavljen. Do-
ma pa je produkcija piva mnogo zmanj-
šana. Jecmen in koruza se predvsem ra-
bita za kruh in prehrano sploh, tako da
je količina za pivo minimalna. Hmelj
(evetje) uporabljajo v zadnjih letih tudi
za razne druge vrste. Mešajo ga precej
k tobaku, osobito k ruski »mahovki«, ki
jo pušijo piparji. S posebno odredbo so
v Savinjski dolini znižali hmeljske na-
ade. Sedaj prednjači na rodovitnih sa-
vinjskih dolinah krompir, zelje, fižol in
druga zelenjava, ki služi za splošno
ljudsko prehrano.

Kanal Jadran-Donava? Nemški in ita-
lijanski tehnični listi so nedavno prinesli
notice, da je v »rednjeevropskih velikih
gospodarskih krogih stopilo na dan vpra-
šanje starega načrta o izgraditvi kanala,
ki bi vezal Jadransko morje z Donavo.
Če pred prvo svetovno vojno sta bila dva
lozadepna projekta. Prvi je predvideval
prekop od Reke, Karlova, Zagreba po
najkrajši črti do Donave. Drugi, daljši in
težavnejši pa bi potekal preko severo-
zapadne Hrvatske in Slovenije do Brati-
slave oziroma Dunaja. Ta kanal bi prese-
kal Mur, Dravo, uporabljal Savinjo in Sa-
vo.

Izdelovanje šampanjca v Gornji Ra-
doni ustavljeno. Tvrdka Clotier Bouvier
je edina na Spodnjem Stajerskem izdelo-
vala iz domačih finih vinskih vrst šam-
panjec. Posebnost Bouvierjevih izdelkov
je bil črni muškati šampanjec. Izdelovali

so ga iz črnega muškateljca. Ta vrsta je
bila velika rariteta. »Slovenec« je o tem
nedavno že poročal. Ker je vina tudi na
Sp. Stajerskem zmanjkalo in je letošnja
vinska letina zelo pičila, je bila proizvo-
dja šampanjca v Gornji Radgoni ustav-
ljena.

Osebnost. Za glavnega sodnega ce-
nilca v mariborskem okrožju (kmečke ob-
čine) je bil imenovan Ivan Janžekovič,
veleposestnik in ekonom na Košakih pri
Mariboru. Janžekovič je bil v l. 1933/35
narodni poslanec za okraj Maribor levi
breg.

Vinotrižec H. Voller v Mariboru je zo-
pet otvoril svojo vinsko trgovino. Letos
je edino dobro obrodila trta »šarnica«,
ki je skoro edino vino, ki je še v pro-
metu. Voller je bil več let upravitelj ve-
like vinske kleti švabske vinarne zadr-
uge v Banatu, a se je leta 1941 zopet vrnil
v Maribor. Prevzel je tudi poveljstvo ma-
riborske prstovoljne gasilske organizaci-
je.

Po letalskih bombah uničene njive je
treba kaj spraviti v red, poročila »Tagess-
post« z dne 12. oktobra t. l. in še pripo-
mlja: Važno je, da se poškodovano polje
čim prej uredi. Zato je državni vodja kme-
toločev odredil, da je treba za odstra-
nitev dosežanih poškodb izkoristiti čas,
ko je pospravljena repa, pesa in korenje.
Pri poškodbah njiv, ki so last posamez-
nikov, se je treba ravnati po navodilih
državnega prehranjevalnega urada in mo-
ra odstraniti škodo vsak lastnik na svo-
jem svetu. Če pa so poškodovane večje
ploskve, tedaj morajo prihiti na pomoč
tute delavske moči z delom in poljskim
orodjem. Pri tem je treba posebno paziti,
da se ne uniči dobra prst in pride ta na
površje.

Desetletnica smrti kmečkega vodje
Roškarja. Pri Sv. Juriju v Slov. goricah
je pred 10 leti umrl vodja spodnještaj-
erskih kmetov Ivan Roškar. On je bil
dolgo vrsto let zastopnik kmečkega stu-
na v dunajskem parlamentu in štajer-
skem deželnem zboru. Roškar je bil
ustanovitelj spodnještajerske Kmečke
zveze in njen prvi predsednik. Pod Jugo-
slavijo je zopet zastopal kmečki rod v
skupščini in je bil celo nekaj časa po-
ljudski minister. V domači občini je bil
župan, a velnik okrajnega zastopa, član
Kmetijske družbe in mnogih drugih kor-
poracij. Bil je žilav in navdušen zago-
vornik pravic našega kmečkega rodu.
Kot govornik je slovel daleč naokrog.
Dasiravno ni bil šolan človek, vendar se
je z lastno pridnostjo in vneto povzpel
zelo visoko. Mnogo je čital in pisal.
Imel je ostro besedo in še bolj priostre-
no pero. V deželnem zboru v Gradcu se
je boril za gospodarske pravice svojega
kmečkega naroda s tako vneto, da je
bil tudi od nasprotnikov priznan kot vo-
ditelj. Mnogo se je potoval skupno z
deželnim odbornikom Rabičem, kmetom
Pišekom in drugimi, za moderno obnovo
vinogradov in sadonosnikov na Spod-
njem Stajerskem. Brezobrestna posojila,
trnice, brezplačno razdeljevanje cepčenk
in mladega sadnega drevja, kmetijska
šola v St. Jurju ob južni železnici, nove
ceste po Slov. goricah, napredna gove-
doreja, konjereja, regulacija, vse to so
zasluge našega veljaka Roškarja. Doma
je imel vzorno kmetijo. Svoje sinove je
vzgojil v dobre gospodarje. Roman je žu-
panoval v domači občini. Ni pa bila
Roškarju življenja pot postлана vedno z
rožicami. Ista usoda, kakor je zadela to-
variša-kmeta Demšarja, je zadela tudi
Roškarja. Za svoje velike zaslugе pri
oranju kmečke ledine in za tisočero po-
tov in truda v prid kmečkega rodu je
bil mnogokrat zapostavljen. To je do-
brega moza bolelo. Pokopan leži ob do-
mači cerkvi Sv. Jurija v sredini vino-
rodnih in z najlepšim sadnim drevjem
porasčenih slovenjgorskih gričkov. Po-
zabljen ni, ker so mu za desetletnico
okoliščini grob in kmečki ljudje iz domače
in širše okolice so se zbrali pri tihi mo-
litvi v domači cerkvi in ob grobu. Naj
bo Roškarju domača zemlja, ki jo je
tako iskreno ljubil, lahkal!

Službe
MEHANIČARJA
klesarja, ključavničarja
in avtomobilarja spre-
jemno takoj. Nasl.
v upravi »Slov.« pod št.
9313. (b)

HLAPCA II KONJEM
in za domača dela —
sprejemno takoj. Joško
Jelačin, Dolenska ce-
sta. (b)

GOZDNI DELAVCI
Ravnateljstvo državnih
gozdov v Ljubljani išče
gozdne delavce. Javiti
se takoj v pisarni ravnateljstva
v Kavaljarijski ulici 9/L. (b)

POSTREZNICO
zanesljivo sprejemno za
srečanje v soboto po 3
ure. Naslov v upravi
»Slov.« pod št. 9318. (b)

KUHARICO
in kuhinjsko pomočnico
za par ur na dan
sprejemno takoj. Nasl.
v upravi »Slov.« pod št.
9316. (b)

Službe
GOSPODARNA
želi priti k boljši dru-
žini za nekaj ur pop.
k dobro vzgojenim
otrokom. Poudarje na
upravi »Slov.« pod
»Potrebne« 9298. (a)

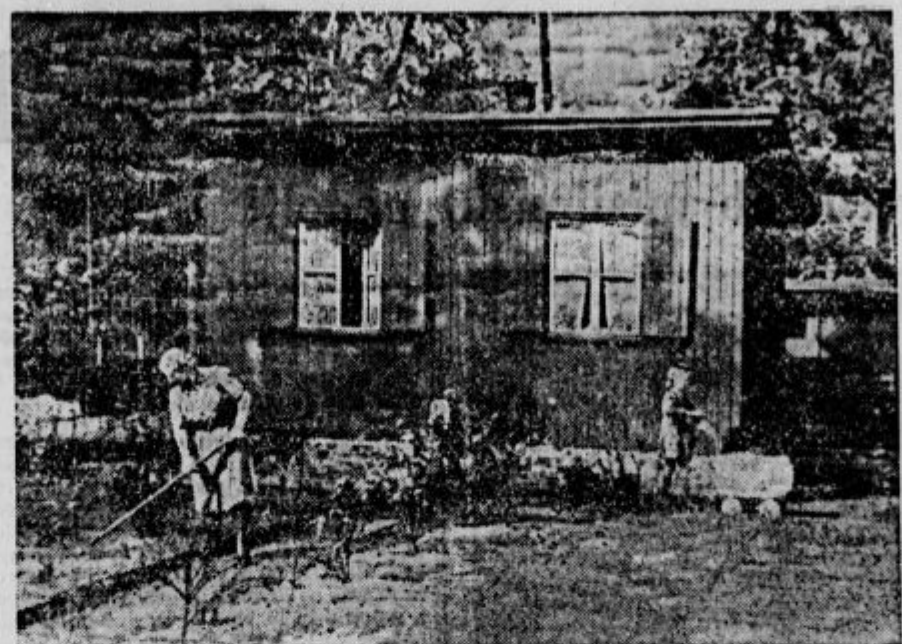
Polizvedbe
Nalivno pero
sem našel na Trša-
ski cesti. Dobi se v
redništvu Slovenca.

Vajenci
SIVILJSKO VAJENKO
pridno, resno za delo,
stanujoče pri starših
sprejemno. — Naslov
v upravi »Slov.« pod št.
9319. (v)

AVTOMEHANIČNEGA
vajenca, avtomobilarja,
klesarja, ključavničarja
in avtomobilarja spre-
jemno takoj. Nasl.
v upravi »Slov.« pod št.
9314. (v)

Soba
PRAZNO SOBO
v centru, s poseb-
nim vzhodom išče go-
spod. Poudarje na upr.
»Slov.« pod »Soba«
9320. (a)

ZDRAVILNA ZELISKA
VSEH VRST
POVRTNINO-SADJE-GOBE
REDNO KUPELJEMO
»ALPA« LJUBLJANA
PISARNA IN SKLADIŠČE
VIDOVČANSKA CESTA 11/19

Das Behelfshelm ist fertiggestellt. Freundlich blicken die Fenster auf den kleinen Garten hinaus, der mit Beerensträuchern und jungen Obstbäumen bestanden ist. In der freien Natur ist den Bombengeschädigten so wieder ein Heim entstanden, das gerade für die Kinder viele gesundheitliche Vorteile bringt. — Zasilni dom je dogradjen. Prijazno gledajo okna na vrtič, ki je posajen s grmičjem in mladim sadnim drevjem. V prosti naravi je zopet zrasel za bombardirance dom, ki bo prav otrokom nudil veliko zdravstvenih prednosti. P. K. Aufnahme: Atlantis.

MALI OGLASI

Službe
MEHANIČARJA
klesarja, ključavničarja
in avtomobilarja spre-
jemno takoj. Nasl.
v upravi »Slov.« pod št.
9313. (b)

HLAPCA II KONJEM
in za domača dela —
sprejemno takoj. Joško
Jelačin, Dolenska ce-
sta. (b)

GOZDNI DELAVCI
Ravnateljstvo državnih
gozdov v Ljubljani išče
gozdne delavce. Javiti
se takoj v pisarni ravnateljstva
v Kavaljarijski ulici 9/L. (b)

POSTREZNICO
zanesljivo sprejemno za
srečanje v soboto po 3
ure. Naslov v upravi
»Slov.« pod št. 9318. (b)

KUHARICO
in kuhinjsko pomočnico
za par ur na dan
sprejemno takoj. Nasl.
v upravi »Slov.« pod št.
9316. (b)

Službe
GOSPODARNA
želi priti k boljši dru-
žini za nekaj ur pop.
k dobro vzgojenim
otrokom. Poudarje na
upravi »Slov.« pod
»Potrebne« 9298. (a)

Polizvedbe
Nalivno pero
sem našel na Trša-
ski cesti. Dobi se v
redništvu Slovenca.

Vajenci
SIVILJSKO VAJENKO
pridno, resno za delo,
stanujoče pri starših
sprejemno. — Naslov
v upravi »Slov.« pod št.
9319. (v)

AVTOMEHANIČNEGA
vajenca, avtomobilarja,
klesarja, ključavničarja
in avtomobilarja spre-
jemno takoj. Nasl.
v upravi »Slov.« pod št.
9314. (v)

Soba
PRAZNO SOBO
v centru, s poseb-
nim vzhodom išče go-
spod. Poudarje na upr.
»Slov.« pod »Soba«
9320. (a)

ZDRAVILNA ZELISKA
VSEH VRST
POVRTNINO-SADJE-GOBE
REDNO KUPELJEMO
»ALPA« LJUBLJANA
PISARNA IN SKLADIŠČE
VIDOVČANSKA CESTA 11/19

Pohišstvo
KUHINJSKO OPRAVO
zaradi selitve ugodno
prodajam. Naslov v upr.
»Slov.« pod št. 9285. (l)

Knjige
CANKAR
komplet, knjigarni-
ško nov, dobro v stanju
vezan, naprodaj. Po-
izave se pri Zadržni
zvezi, Dunajska 35/L.

Radio
RADIO APARAT
prvovrsten, prodajam.
Ogled v knjigarni Ja-
nez Dolžan, Stritarje-
va ulica. (i)

Kolesa
KUPIMO
bicikle in pisalne stro-
je proti dobremu pla-
čilu. Merkur, Puhar-
jeva 6. (k)

ČRKOVNICA
a - a - a - a - b - e - g -
g - i - i - i - i - j - j - k -
k - m - n - n - u - o - o - r
- r - r - r - s - t - u.

Kupimo
PERZIJSKO
ali protsko preprogo
kupim od privatnika.
Poudarje na upravi
»Slov.« pod št. 9310. (k)

KARIB. VRECE,
FLOČEVINO
in šelene vode, vsako
koščino, kupimo proti
izredno dobremu pla-
čilu. Merkur, Puhar-
jeva ulica 6. (k)

Zelo dobro PLACAMO
za lečo retino ali
slični foto aparat, ra-
dio, preprogo, damski
kožuh in klavir. —
Merkur, Puharjeva 6.

Siv. stroji
SIVILNI STROJ
pogrešljiv, s okroglim
čolnikom, v brezhib-
nem stanju, ugodno
naprodaj. Nova trgo-
vina, Dunajska cesta 36,
naspr. Gospodar, zveze.

SIVILNI STROJ
pogrešljiv, malo ra-
bjen prodajam. Krekov
tig 11, dvorišče.

SIVILNI STROJ
»Singer«, nemški, po-
grešljiv, v zelo dobrem
stanju, prodajam. Reslje-
va 30 (podprilutje).

Glasba
Gramofonske PLOŠČE
razbujene (slovenske na-
rodne pesmi in druge)
kupuje stalno po naj-
višji ceni; trdika Eve-
rest, Prešernova ul. 44.

ZAHVALA. Vsem, ki ste našo
blago teto, gospo
MARIJO JAGER
pokropili, molili zanjo in jo
spremili na njeni zadnji poti,
izrekamo najpriščnejšo zahvalo.
Sv. maša zadušnica se bo brala
v petek, dne 20. t. m. ob 7 zj.
v župni cerkvi Sv. Petra.
Ljubljana, dne 18. oktobra 1944.
ZALUJOČE SORODSTVO.

V najožjem krogu

DANES NOVI

Fr. LIBERAT
ČOTAR o. i. m.

ki je odšel v večnost v 72. letu svo-
jega življenja, potem, ko je 35 let
zvesto služil svojemu Gospodu v sa-
rafinem redu.

Slovesna maša zadušnica bo danes
ob 7 zjutraj. Pogreb bo prav tako
danes, 19. oktobra 1944, ob 4/5 pop.
Ljubljana, dne 18. oktobra 1944.

PREDSTOJNISTVO
FRANCISKANSKEGA SAMOSTANA

Zahvala

Vsem, ki ste sočustvovali z nami ob
smrti naše ljubljene soproge, matere,
stare matere in tete, gospe

Helene Zalar

soproge pekarskega mojstra

in jo v tako častnem številu spremlili
na njeni zadnji poti — naša najpri-
srčnejša zahvala. — Osobito zahvalo
smo dolžni št. gg. dr. A. Snuju in
župniku L. Vindisarju za versko to-
lažbo v poslednjih dneh njenega ži-
vljenja, kakor tudi sosedom za pomoč
v najtežjih trenutkih.

Ljubljana, dne 18. oktobra 1944.

Zalarjevi

Jože Derglin

strojevodja drž. žel.

Po kratki, toda mučni bolezni nas
je zapustil naš dobi mož, oče, brat,
strič in svak, gospod

K poslednjemu počitku ga bomo spre-
mili v četrtek, dne 19. oktobra 1944,
ob 4 popoldne v Zal. kapelo sv. An-
dreja, na pokopališču k Sv. Križu.
Sveta maša zadušnica se bo darovala
v torek, 24. t. m. ob pol 7 zjutraj
v cerkvi sv. Terezije na Kodeljevem.

Ljubljana, dne 17. oktobra 1944.

Zalajoči: FRANCISKA, žena; JOŽE,
sin — ter ostalo sorodstvo.

GUNNAR GUNNARSSON:

NA BREGU ŽIVLJENJA

Roman 38

Toda tisti nesrečni Kritijev
obisk ga je bil tako razkačil. — Koliko
bi dal za to, če bi bil takrat lepo hia-
den in miren! Njegove nepremišljene
povske, njegova huda jeza ga res nista
bili vredni. Mogoče je Finnur takrat
prav zaradi takega ravnanja sklenil,
da se bo začel bojevati proti njemu.
Daj pa si ni bil prav nič svest, kdo da
bo zmagal pri volitvah — ali on ali
Finnur.

A kdo bo zmagovalec v kupčiji
borbi, o tem pa, hvala Bogu, ni nobe-
kega dvoma! Bolje bi pa le bilo, če bi
se ji bil izognil. In če bi se bil razme-
roma prijateljsko poslovil od Finnura,
da se ne bi bil dal zavesti po tem, da je
zahteval vse izplačilo in mu nastavil
nož na grlo — potem bi se mu zdaj še
to obetalo, da bi navzlic vsemu celo
župnika premagal. Potihem bi bil lah-
ko obdelaval najbolj zadolžene kmete,
po njih pa njihov svastvo in sorod-
stvo — saj ribiče je itak imel v žepu.
Pa čeprav bi bil zmagal le s pičlim
številom glasov, kaj zato? Da bi bil le
več glasov imel, da bi le zmagal! Zdal

pa ne more nihče vedeti, kako se bo to
končalo. Vditi se pa noče, ker je že
začel — še večja sramota bi bila, če bi
vrgel puško v koruzo, kakor pa, če bi
bitko izgubil.

Spet je pogledal na uro — štiri
ure!

Slednjič je zdravnik prišel.

Videti je bil utrujen in zdelan, po-
redno možikanje oči je bilo bolj zasen-
čeno ko sicer, in večni nasmeh je
nekoliko zbledel.

»Križ božji, kakšna muka! Presede-
ti vse te ure drugo za drugo na klopi
brez naslonila! Pa sem vendarle vztra-
jal do konca.«

Faktor je koj vstal.

»Pojdva v sobo, doktor! Kaj ti
smem ponuditi?«

»Šilce whiskyja. A za božjo voljo —
malo bolj brez!«

Faktor je odprl vrata na hodnik in
je zaklical služkinji, naj prinese whis-
ky s sodo.

»No, kako je bilo?« je vprašal, ko
sta sedla.

»Kako je bilo, Odlično! Se pravi —
za Finnurja. Kar precej je ustanovil
konzumno društvo. Vsi so se podpisali.
Pa preklemano dober govor je imel!
Skoraj bi bil — seveda v svoji raztre-
senosti — soglašal z njim. Nato pa je
vstal župnik in je tudi on govoril. Ta
govor je bil bržkone tudi dober — a
njega ne morem videti, zlasti poslednji
čas ne. Veš kaj, faktor — velikanske-
ga kozla si ustrelil!«

»Zakaj?«

»Zato, ker si Finnurju skočil za
vrat.«

»Kdo je to rekel?« se je razkačil
faktor.

»Nihče ni rekel,« je mirno odvrnil
zdravnik, »vedo pa le vsi. Pa — saj
sem te bil posvaril.«

Faktor je stopil nekoliko po sobi
gor in dol — ne da bi odgovoril. Potem
je bil tu whisky. Faktor si ga je kanil
le kapljico v sodavico, zdravnik pa si
ga je natočil pol kozarca, pol pa vode
sodavice.

»Kdo je bil pa sicer še tam?« je
vprašal faktor, ko sta trčila.

»Kmetje so bili vsi — razen prav
majhnih izjem. In vsi so se podpisali.
Tebe ni nihče omenil — vsaj na glas
ne. Bili so pa divji nate, to je bilo lah-
ko opaziti. Zdal ti pa svetujem, da se
— ali boju povsem odpoveš, ali pa se

lotiš stvari s trdo roko in splošno za-
hteva vsa izplačila, če se ne bi vdali.
To je prekleto nevaren način bojeva-
nja, je pa edini, ki bi še zalegel — po
moje.«

Faktor je zmajal z glavo.

»Boju se ne bom odpovedal, to bi
bilo sramotno. Da bi pa tako storil,
kot praviš ti, pa ne gre. S tem ne bi
moji predstojniki nikdar soglašali. Po-
tem bi bilo takoj konec trgovske druž-
be. Edini način boja je zmernost. Kme-
te bo treba na pol z grožnjami sega-
njati v kozji rog, sicer pa počakati.
Čudovito je, kakor more čas človeku
pomagati, zlasti v trgovskih zadevah.
Priznam, da sem nespametno ravnal
z občinskimi predstojnikiom.

Nikdar ne bi bil smel vprico
njega tako naglo igrati karte in
mu vrhu tega dati še denarjal! Toda
— na uho povedano — mislim sem, da
jo bo popihali v Ameriko. In jaz bi ga
bil tako rad imel onkraj luž!»

»A tako,« se je zasmajal zdravnik.
»Potem bi mu bil moral pa prej reči,
da le s tem pogojem.«

»Saj ne bi bil pristal na to, če bi se
že prej ne bil za to odločil,« je faktor
sikal. »Zdal bo treba gledati, kako se
bo stvar razvijala. Od kod bodo dobi-
vali blago in kako ga skladali? Veš, v
mojem sidrišču se to ne bo vrtilo!«

»Tega jim še praviti ni treba, ker so
to že vnaprej vedeli. Kupili bodo hišo

in svet vdove. Ondi bodo nato sezidali
novo hišo. V morje bodo pa za sedaj
postavili začasen most na koleh.«

»Meni se zdi, da se kar z njimi ve-
seliš.« Faktor se je naglo obrnil od
njega, prijel je za kozarec in napravil
požirek, ne da bi prej z njim trčil.

»Le kaj si izmisliš,« se je zasmajal
zdravnik, ves poživljen po močni pija-
či. »Zdal boš pa še svojega edinega
zaveznika oševal! To je slabo znaje-
nje. Toda veš, reči ti moram, da je vsa
stvar presneto dobro zamišljena... Se-
veda bo prišlo to konzumno društvo
na psa — tu itak pride vse na psa — pa
bodi kar koli,« je dodal, ko je videl,
da se zbira huda ura na faktorjevem
obličju.

»Pa bodi kar koli,« je vzrotil faktor.
Ceprav so ga poslednje besede pomiri-
le, si je moral dati duška. »To pa za-
radi tega, ker niso nikdar pravi ljudje
na čelu. Na primer tale reč: bankrotni
veleposestnik pa pravi pravcati pote-
pin! Nak, če bi jaz,« pa je nenadoma
umolknil. »Pa saj je vseeno,« je bolj
mirno dodal. »Red mora biti pa le po-
vsod.«

»Tudi v goljufijah, — podpišem! Na
zdravje, faktor!« se je zasmajal zdravnik.

»Le kaj govoriš o stvarih, ki nimaš
pojma o njih!« Faktor je malce neje-
voljno trčil z njim.

Svetovni misijonski problemi

Pogledi ob misijonski nedelji

SLOVENEK

19. oktobra 1944

42. ČETRTKOVA STRAN

Katoliški misijonar na poti skozi Saharo.

Vojna, ki jo preživljamo, nam je bolj kot prva svetovna vojna obrnila pozornost na ves svet. Diplomatski boji, interesi velesil in celo dejanski spopadi so vključili ves svet v eno samo vprašanje. Saj ne gre le za razmejitve posameznih držav in narodov, ampak za gospodstvo enega nad vsemi. Širni svet, o katerem smo sanjali v otroških letih, se je čudovito zmanjšal. Kar čez noč — bi rekel — smo si postali sosedje Azijci, Afrikanci in Evropejci. Vežejo nas kopne, vodne in še celo zračne prometne zveze; veže ista usoda vojnih strahot; vežejo skrb za vzpostavitev novega poveljnega sveta; vežejo skrb za bodočnost. V tem vrvežu se je najbolj živo izpričala resnica, ki jo je izpovedal veliki misijonar p. Charles, da mora biti vsaka sodobna akcija svetovna. Saj niti vprašanja posameznega naroda ni mogoče rešiti brez svetovne razgledanosti. V resnici, sedanja vojna nam je odprla ves svet in nas prisilila, da se zaradi sebe zanimamo za svetovna vprašanja, ali bolje za svetovno vprašanje. In če velja to za vsak narod in vsakega človeka, koliko bolj velja to za nas katoličane.

Nauk časa

Zdi se, kot da nam je Bog pripustil te strašne dni, da bomo prisiljeni sprejeti, kar bi morali že imeti v sebi. V teh razmerah naj bi se mi katoličani zavabili svoje univerzalnosti, svojega katolištva, in to ne samo teoretično, ampak iz polnega prepričanja, ki je že začetek dejanskega posega v tok dogodkov.

Cerkev je prav od svojega početka že po svojem bistvu katoliška. Poklicana je, da zajame ves svet: geografsko in etnografsko. To se pravi: Cerkev mora postati nekak lik, duša vsemu svetu, vsem narodom in celo vsem pokrajinam. Saj je po božji zamisli prav Cerkev končna oblika sveta, cilj, h kateremu mora težiti toliko časa, da ga doseže. Zajeti mora v svoje naročje vse narode, vse kulture; da, v svoje posvečevalno poslanstvo mora zajeti vso zemljo, saj vse stvarstvo po besedah sv. Pavla »zdihuje in trpi v porodnih bolečinah, da bi se iz suženjstva pokorjenosti rešilo v svobodo poveljanih božjih otrok« (Rimlj 8, 21).

Zato vseskozi živi v Cerkvu upanje, da bo skoraj prišel čas, ko bo dovršila svoje misijonsko poslanstvo in res v celoti sprejela v svoje notranje skrivnostno življenje in v svojo vidno organizacijo vse človeštvo. A katoličani, ki smo poklicani, da ta program uresničimo, smo pogosto pozabili, da imamo mi edini katoliško vesoljno poslanstvo. Izgubili smo vero v edino pravo katoliško Cerkev. Zakopali smo se v majhna vprašanja, ki so se sukala več ali manj okrog naših osebnih ali skupinskih interesov, pri tem pa

borimo proti njemu na svoji zemlji. In to je prav in nujno potrebno, saj če si ne bomo pomagali sami, nas ne bo rešil nihče. A pri tem ne pozabimo, da je komunizem svetoven problem. Zato ga ne bomo rešili doma, če ne bo rešen po vsem svetu. Kaj nam pomaga, če ga na videz premagamo v Sloveniji ali v Evropi, če pa bo živ na Kitajskem ali v Indiji. S svojo svetovno tendenco bo spet lahko prišel k nam nazaj. In ta nevarnost bo tako dolgo obstojala, dokler ne bo komunizem premagan po vsem svetu. Da pa bo premagan v svoji sedanji obliki, ali v obliki, v kakršno se bo še razvil v bodočnosti, je pa prav delo nas katoličanov. Kjer bo Cerkev živa in močna, tam bo komunizem oslabilen in sčasoma zatrt. Kjer pa Cerkev sploh ne bo, tam o resni zmagi nad komunizmom in z njim v zvezi nad modernim brezboštvom ni govora.

Še bolj živo se nam razodevajo naše katoliško poslanstvo, ki ga imenujemo misijonsko poslanstvo, če v grobih obrisih pregledamo sodobni misijonski svet.

Svetovni razgledi

O Sibiriji, Tibetu in drugih deželah, ki so nam popolnoma zaprte, danes še ni čas govoriti. Vprašanje naše pripravljenosti pa bo, ali bomo prišli v te kraje prvi ali zadnji in od tega bo odvisna tudi bodočnost teh dežel silnih razsežij, ki imajo zaradi svojega še neizčrpanega bogastva res veliko bodočnost. Mišljena je tu zlasti Sibirija.

So pa vprašanja, ki so nam že zdaj odprta in moramo gledati nanja z veliko resnobo.

Japonska je v nekaj desetletjih iz sanjave odmaknjenosti stopila v krog svetovnih velesil. Kosati se more z velesilami v industriji, prometu, gospodarskih mrežah, civilizaciji, hitrem tempu modernega življenja, da celo v politiki, vojaštvu in predvsem v svojih velikopoteznih politično-kulturnih načrtih. Saj hoče biti preoblikovalka vsega Daljnega vzhoda.

Človeka ni toliko strah njene vojaške moči, kot tega, da hoče biti preoblikovalka tako silnim narodom kot je kitajski, tista Japonska, ki je prav v tako kratki dobi prešla iz starega v novo poganstvo; tista Japonska, ki se prav zaradi tako hitrega razvoja še ni znašla, še ni ustvarila svoje japonske kulture, ki bi izvirala iz tradicij; tista Japonska, ki je zašla v duhovnem življenju v pravi kaos. Vdor komunizma, idejna desorientiranost, hlastanje za najbolj fantastičnim sektarstvom, brezbožno izobraženstvo, slaboten napredek katolicizma in krščanstva sploh

se tega vedno bolj zavedajo. Kljub temu, da se uče v Evropi in Ameriki civilizacije in skušajo čim prej dvigniti svojo državo na nivo velesil, kljub temu vabijo Evropo in Ameriko, naj se gresta k njim učiti kulturnega življenja.

Druga moč Kitajske je zdrav etični nauk Konfuceja in tudi moderni politično-kulturni-socialni program Sunvena in mlade Kitajske. Te etične vrednote so v masi še žive in trdne ter ga ohranjajo na višini, čeprav se seveda tudi v Kitajsko vleče s civilizacijo novo poganstvo in čeprav se je vanjo zagrizel komunizem z vso silo in jo pustoši že dve desetletji.

Tretja moč pa je življenjska sila kitajskega naroda, ki je nič na svetu ne more nadomestiti. Zato se Kitajci ne boje svoje počasnosti v kulturnem razvoju, niti ne počasnosti v napredku civilizacije. Saj jih je zgodovina izučila prenašati udarce: invazije od vseh strani, umiranja v milijonih. Iz vsega so izšli zmagoviti, ker je bila zmagovita življenjska moč naroda. In dokler bodo kitajske ceste, četudi so polne prahu, polne otrok, se Kitajcem ne bo nikamor mudilo, jih ne bo pred nikomer strah.

Na žalost moramo priznati, da trenutno temu še zdaleč nismo kos. Če nam Bog da, da se nam po vojni odpre Kitajska, da z njo vred odpre svoje sree tudi Japonska, potem se moramo ovedeti svoje dolžnosti: katoliške in časovne. Trenutek bo verjetno odločilen za stoletja.

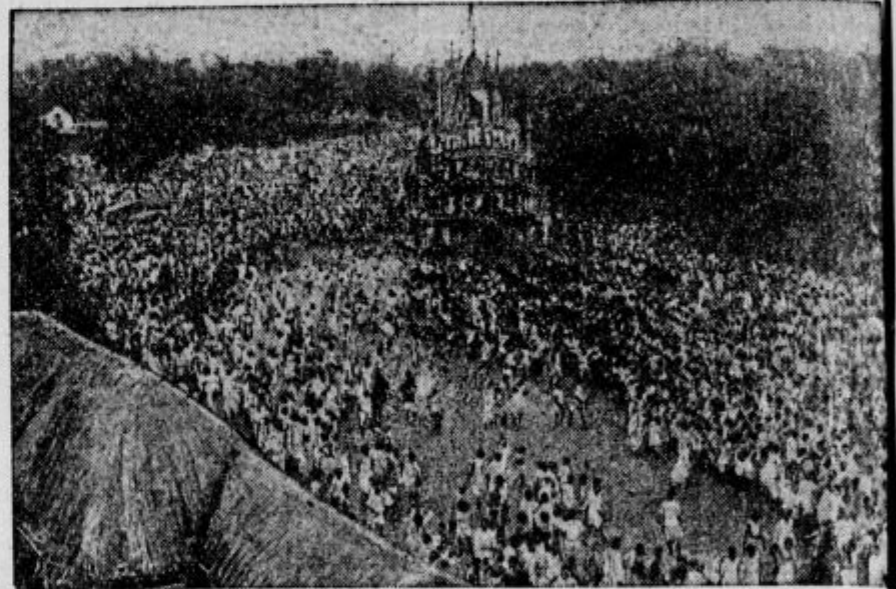
Poglejmo še nadaljnji veliki problem — Indijo. Tu so vprašanja v marsičem drugačna. Težko se je razpoznati v tej množici gibanj in trenj, ki pa vsa razodevajo, da si hoče tudi Indija ustvariti novo obliko, tako politično kakor socialno in kulturno. Gandi, Nehru, Ambedkar, imena, ki jih čitamo v časopisih in revijah, so samo simboli tega, kar se v zadnjih desetletjih dogaja v Indiji.

Parijsko gibanje na videz že dozoreva. Šestdeset milijonov ljudi išče novo življenjsko obliko, nov socialni položaj. Siti so življenja, ki je ponižano do živalskega, hočejo si poiskati vero, ki jim bo zagotovila boljše bodočnost. Vprašanje bi bilo precej enostavno, če ne bi bilo povezano s toliko drugih vprašanj. Saj kaste, zlasti bramani še hočejo ohraniti svoj položaj, čeprav se na drugi strani pregraje med njimi in parijski že rušijo. Tako bo boj parijscev postajal ali nepotreben

Ta muslimanski svet tvori nekak zid med nami in misijonskim svetom. In že dolga stoletja ga preskakujemo, ne da bi se ga dotaknili in skušali porušiti. Razumljivo, rajši smo šli zasajat Cerkev tja, kjer je bila zemlja kolikor toliko godna. V muslimanskem svetu pa so se vsi dosedanja poizkusi izjalovili. Morda je krivda tudi na naši strani, da se nismo že pred stoletji oklenili metode, ki nam jo je dal veliki kardinal Lavigerie. Vsa stoletja do zadnjega smo živeli v odnosu do muslimanov v duhu križarskih vojn. La-

še zadnji veliki misijonski problem — Afrika. Gre za zamorsko Afriko. Tu ni kulture s tradicijo, tu ni civilizacije, ni enotnega naroda, vse je še bolj v tem romantično pobarvanem misijonskem ozračju, kjer se s preprostostjo oznanja Kristusov nauk nevednim, zavženim in zapuščenim.

A vendar. Moderni potovalec po Afriki je zapisal na naslov svoje knjige: »Kaj bo iz te Afrike?« — Kaj bo iz Afrike? Vstaja namreč k novemu življenju. Rodovi se hočejo združiti v en sam zamor-

Indijski verski prazniki; tisoči vlečejo ogromen voz s templjem, v katerem je kip boga Krišne (Mahis dabela, Bengalija).

vigerie pa nam je odprl pot ljubezni. S karitativnim delom in šolstvom naj prodramo v muslimanski svet, ne kot vsiljivci, ampak kot bratje in sestre, ki z njimi čutijo, žive in z njimi delajo za njihov blagor. S tem je treba najprej prorati to zemljo, da bodo misijonarji čez sto let začeli na tej preorani zemlji sejati seme resnice, ali bolje, da bodo v ta svet presadili Cerkev. Gotovo bi bilo za nas ugodneje, da bi Daljni vzhod prejemal Cerkev od Bližnjega — muslimanskega — vzhoda. A zdi se, da bo zmagovala druga taktika. Prodirati bomo morali od obeh strani: naše in misijonske, da bomo šele na koncu svojega mi-

ski narod, postavljajo si univerze, udeležujejo se socialnih bojev, ustvariti hočejo svojo afriško zamorsko kulturo. Ali hočemo ali nečemo, razvoj bo šel naprej in pred nami bo v nekaj desetletjih stal nova Afrika, samostojna Afrika, toda ne vemo, ali katoliška ali muslimanska ali komunistična. Spet je prav naša naloga, da zaradi katolištva pri nas in v svetu iz zaradi Cerkev v Afriki prehitimo drugo in ustvarimo zamorsko-krščansko kulturo in vanjo utrdimo katoliško Cerkev. S tem se bodo sami po sebi rešili drugi problemi.

Če gledamo misijonsko, v te obrise ne moremo zajeti Afrike, ki je že protestantska, večinoma pa katoliška in je torej nami vred poklicana k reševanju svetovnega katoliškega problema.

Katoliška obnova sveta

Tako stoji pred nami ves svet. In položaj je tak, da je v resnici nastopila odločilna ura za nas katoličane. Za vsem političnimi, vojaškimi in diplomatskimi boji moramo iskati daljnih vzrokov ne reda in ciljev novega reda. Še več. Ko so nam dogodki zadnjih let povezali ves svet v eno celoto, ga moramo povezati še mi v svojem katolištvu. Da je formulo čim bolj preprosta, zaključimo razmišljanje s tole ugotovitvijo.

Ves svet vlekajo trije veliki kulturni krogi, četiri se šele ustvarja. Prvi kulturni krog je evropsko-ameriški, ki ima na sebi pečat katoliške Cerkev in kljub odpadu od nje še nosi krščanske tradicije, zato ga bo lažje obnoviti. Drugi kulturni krog je kitajski in zajema ves Daljni vzhod. Je močen, dosti urejen, a brez Cerkev, zato nezmogljiv, da bi vzdržal v navalu brezboštva, kaj šele, da bi si postavil trdno jasno bodočnost.

Tretji krog pa je indijski kulturni krog, ki je morda še najbolj neurejen. Tudi tega še ni posvetila priučnost Cerkev — Če bo vstal k življenju še afriški, zamorski kulturni krog, bo že odločen ali bo katoliški ali ne. Trenutno smo torej katoličani tretinski glede na obvladovanje kulturnih območij, ki delijo ves svet v tri skupine. Da izpolnimo svoje katoliško dolžnost, moramo osvojiti indijski in kitajski kulturni krog in priključiti v življenje afriškega. Ta naloga izvira iz bistva našega katolicizma in v razmer časa. In če govorimo o katoliški obnovi, ali o boju proti komunizmu, o zmagi nad modernim brezboštvom, ali o čem koli, kar se tiče nas katoličanov, moramo gledati svetovno. Kajti nobeno vprašanje ne bo temeljito in trajno rešeno, če ga ne bomo reševali res katoliško.

V tej sodobni luči pa dobiva misijonska nedelja, ki naj prav katolištvu, ali drugače povedano misijonstvo v nas po živi, svoj časovni, zgodovinski in večni stni pomen.

Katoliška procesija v japonskem mestu Miyazaki.

ali nemogoče. Posebno še, če se bo začel uresničevati Gandijev sen po združitvi številnih narodov in jezikov v eno celoto. Da je tu najlažje komunizmu ribariti v kalnem, je jasno.

Pa to so le zunanji pojavi. Duhovna versko-kulturna stran je še bolj temna. Izredna genialnost, naravnost platonska usmerjenost, pa tudi neurejena strastnost in za nas naravnost nerazumljiva domišljajska moč indijskih narodov se najbolj odraža v njihovem kulturnem in verskem življenju. Tu se družijo najzvišenejša z najpodlejšimi, vse pa složno drugo ob drugem, med seboj prepletno. Kulturno-verska zgodovina in sedanost sta v tem pogledu za Indijo tako značilni, da stoji pred nami res čisto svojski svet.

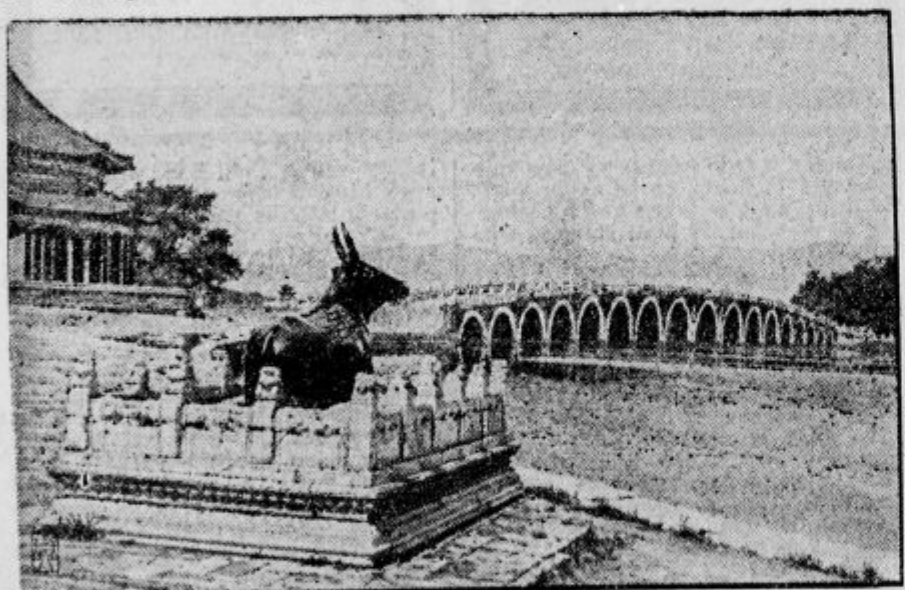
Za nas katoličane je pač vprašanje, kako v ta svet postaviti Cerkev, ki se je Indije po besedah p. Banghe komaj dotaknila. Vrsta vprašanj, ki jih rešujejo maloštevilni, a izredno nadarjeni misijonarji, v glavnem niha med dvojno skrajnostjo: ali bo nastala v Indiji Cerkev, ki ne bo indijska, ali pa bo Cerkev oziroma katolicizem utonil v tem skrivnostnem svetu indijskega verskega življenja. Da bomo vprašanje rešili, se moramo izogniti obema nevarnostima in utrditi indijsko katoliško Cerkev, tako da ne bo Indijcem nekaj tujega, pa vendar brez primesti njihove idejne neurejenosti, brez primesti njihovih zmot, ki jih po svoji široki usmerjenosti tako lahko združujejo z resnico.

Vsekakor je Indija za nas katoličane problem zase in ga bo treba reševati samostojno, seveda pa spet v svetovni razgledanosti.

Zelo drugačen, a prav tako svojski je islamski svet, ki je zanimiv po tem, da kljub razlikosti narodov in držav tvori celoto zase. Prav najnovejši dogodki nam tudi iz političnega vidika to potrjujejo.

sijonskega poslanstva porušili muslimanske okope.

Pri tem se pa moramo zavedati dejstva, da nas hočejo muslimani prehiteti. Zavedajo se zdravja arabskega ljudstva, ki je srce islama. Zavedajo se, da njihova vera še vedno drži, čeprav različne narode. In njihov načrt je, da osvoje ves svet. Zlasti pa si prizadevajo, da prodro v misijonski svet, kjer se prav v 20. stoletju rušijo stari temelji in postavljajo novi. Njihova misijonska propaganda je prodrla v Afriko, je šla preko Indije, Indonezije, Kitajske in celo na Japonsko. Kot komunizem stavi islamu edino resno oviro le katoliška Cerkev. To je najbolj nazorno pokazala Srednja Afrika, ki jo imenujejo »limes catholicus« — »katoliška pregrajca« prav zato, ker je zaradi močnega življenja mlade srednjeafriške Cerkev zapri katolicizem pot islamu v srednjeafriške predele.

»Bronasta krava« — kitajska »sveta žival« — v bližini Pekinga.

pozabili, da grozi propad največjim narodom, največjim kulturam, ker nismo še posredovali Cerkev poganskim narodom. Morda so se prav zaradi tega začela majati tla celo pod našimi nogami. Tako v ektrbi, da ohranimo svoje, nismo z resno voljo napeli vseh sil, da vzpostavimo božje kraljestvo po vsej zemlji. Pozabili smo, da smo svetovni — katoliški in da stoji naša stvar le, če je svetovna — katoliška. Samo eno sodobnih vprašanj nam lahko potrdi to resnico. Komunizem je svetovna akcija. Pred seboj ima prav tako vesoljen program kot katoliška Cerkev. Mi se

izpričujejo, da je prav ta narod, ki bo gotovo sodočel pri gradnji novega sveta, pa naj se zgodi kar koli, v svoji notranjosti najbolj zmeden. Kaj mu manjka? Katoliške Cerkev, po kateri prav v tej zmedenosti v svojih globinah hrepeni, a se je prav tako boji kot tuje vsiljivke. Kitajska je zaradi močne kulturne tradicije na boljšem Troje daje moč kitajskemu narodu, ki je brez dvoma največji na svetu. Za seboj ima veliko kulturno-politično zgodovino, ki priča o njegovih nezmagljivi moči in kulturni sposobnosti. In kar je za nas še važnejše: Kitajci

Ribolov zamorcev sredi afriškega pragozda.